

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

25^e JAARGANG

WOENSDAG 17 JANUARI 1940

No. 1255

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen;
H. M. H. A. van der Valk; F. de Vries.

M. F. J. Cool — Secretaris van de Redactie.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD

Biz.

Nikkelen pasmunt door Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart	40
De ontwikkeling der Engelsche kunstzijde-industrie in 1939 door Dr. H. C. Stek	41
Woningvraagstukken door F. Weinreb	42
De verdeling van de kosten van den stadsaanleg door Dr. Ir. H. G. van Beusekom	44
Suikervoorziening van Nederland door Dr. P. J. H. van Ginneken	46
Werkloosheidsverzekering in België door Mr. H. J. Morren	46
Rotterdam in het derde kwartaal van 1939 door Mr. W. F. Lichtenauer	47
AANTEKENINGEN:	
Winstbelasting 1940	48
De Italiaansche havenpolitiek	49
De bedrijfsresultaten van de Amerikaansche Installment Finance and Personal Loan Companies in den laatsten tijd	50
Toenemende Nederlandsche activiteit op Nieuw-Guinea	51
ONTVANGEN BOEKEN.	52
MAANDLIJFERS:	
Gecombineerde Maandstaat van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Grootbanken	52
Emissies in December 1939	52
Statistieken:	
Verkorte opgave der Groothandelsprijzen	52
Uitkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	53, 54

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt waren de omzetten in de verslagweek niet groot. Wat niet wegneemt, dat wel interessante koersbewegingen geregistreerd konden worden, die over het algemeen een accentueering beteekenden van de tendenzen, reeds in de vorige periode aan het licht getreden.

Eensdeels was de Gulden bij voortdurende vast gestemd. Tegen het einde van de week was de Dollar nagenoeg tot 1.87 gedaald, een peil, dat sedert het uitbreken van den oorlog niet meer was genoteerd. De ontspanning hier te lande, waarvan dit koersverloop een symptoom was, demonstreerde zich nog duidelijker in de koersen van Dollarbankpapier en gouden munt. De meest gezochte oppotmunt, nl. Eagles en Sovereigns moesten zich een vrij gevoelig koersverlies getroosten, ook tientjes waren lager, terwijl tenslotte ook baargoud eerder aangeboden was. In de tweede helft van de week kwamen enkele omvangrijke zendingen, die arbitragehuizen per Clipper uit Amerika hadden doen aanvoeren, aan de markt, en het gevolg was een gevoelige inzinking. Het agio, dat nog niet lang geleden tot 10 pCt. van den cable-koers beliep, is daardoor op het laagste punt ingekrompen tot ruim 3 pCt., welke marge vrijwel geheel „opgaat” aan kosten, ook wanneer, zooals meestal geschiedt, de zendingen per Clipper niet tegen molest worden verzekerd, althans niet voor het gedeelte verzending over land.

De Sterlingkoers heeft de daling van de Dollarnoteering niet weerspiegeld, omdat tegelijk met de vaste stemming voor den Gulden ook een betere ondertoon voor het Pond baan brak, die de noteering van deze valuta te New-York belangrijk omhoog deed komen. Het écart tusschen „binnen”- en „buiten”-noteering van het Pond is thans tot een fractie ingekrompen. Het net van de deviezencontrole wordt steeds nauwer aangetrokken en daardoor is het aanbod van „vogelvrije” Ponden steeds kleiner geworden, met als gevolg een verbeterde stemming op de contante markt. Ook de termijnmarkt weerspiegelt de geringere animo van de speculanten voor aanvallen op de Sterlingvaluta.

De minder gunstige berichten ten aanzien van de politieke situatie, die Nederland en België over de weekend aanleiding gaven tot verscherping van de militaire voorzorgsmaatregelen, deden op den eersten dag van de nieuwe week de ontspanning weer verkeerden in een nieuwe spanning. De Dollar steeg snel tot 1.88, terwijl Ponden tot boven de 7.45 opliepen. In het verdere verloop van de markt kwam er, evenals op de effectenbeurs, weer eenige verbetering in de stemming voor ons land, zoodat Dollars weer iets beneden de 1.88 kwamen.

De geldmarkt had in de vorige week ook tekenen van verdere ontspanning gegeven, waarbij de noteeringen vrij algemeen terugliepen, voor Meischatkistpapier werd op 1¼ pCt. gehandeld, Juli-papier op 2 pCt., terwijl jaarspapier op 3 pCt. ging. Ook op de geldmarkt was de stemming in het begin van de nieuwe week minder gunstig.

Op de beleggingsmarkt waren de omzetten niet groot, maar de markt kenmerkte zich over het algemeen door een vaste stemming voor Staatsfondsen, die merkwaardigerwijze gelijk op ging met een eveneens zeer vaste houding van Staatspapieren te Londen. Wellicht speelde bij sommige beleggers de overweging een rol, dat, indien het tot een gedwongen Staatsleening zou komen, hij, die een relatief groote portie van zijn vermogen in Staatsleeningen heeft belegd, gunstiger af zal zijn, hetzij in verband met de basis der „gedwongen toewijzing”, hetzij, omdat wanneer ter voldoening aan den dwang houders geforceerd tot verkoop van andere beleggingswaarden moeten overgaan, Staatsfondsen de meeste kans hebben op steun.

NIKKELEN PASMUNT.

Men zal zich wellicht herinneren, dat te dezer plaatse, in het nummer van 22 Augustus 1928, het denkbeeld werd ter sprake gebracht en verdedigd, om het zilveren teeken- en pasgeld, zoowel in het moederland als in de overzeesche gewesten, te vervangen door nikkelgeld, met gelijktijdige verandering van het teekengeld in pasgeld. Nadat dit denkbeeld van verschillende kanten instemming had gevonden en anderzijds bestrijding, werd het ter fine van onderzoek in handen gesteld van een voor dit doel benoemde ministerieele commissie. Het verloop der zaak werd in *De Economist* (1932 bl. 538 v.v.) uitvoerig vermeld. Het afwijzend verslag dezer commissie, d.d. 15 Juli 1932 aan de betrokken ministers uitgebracht, werd tot dusver niet gepubliceerd. De meerderheid stond afwijzend tegenover het voorstel. De uitvoerige minderheidsnota, waarin de zeer beknopt door de commissie weergegeven motieven voor haar afwijzing alle met eenige uitvoerigheid op hun waarde werden getoetst, is echter in *De Economist* te bovengenoemder plaatse afgedrukt.

Het denkbeeld beoogde, zonder eenige principieele wijziging te brengen in ons geldstelsel, en zonder de eenheid tusschen moederland en koloniën op dit gebied ook maar in het minste aan te tasten, een economisch-rationeële verandering in de uitwerking van dit stelsel. Een einde zou worden gemaakt aan den zonderlingen toestand, dat, terwijl alle betalingen van eenig belang geschieden met, of op, papier (bankbiljetten, overschrijving van banksaldi, giro, chèques) voor kleine betalingen, resp. de saldeering van grotere, gebruik moet worden gemaakt van geldstukken uit het betrekkelijk kostbare zilver vervaardigd. Tevens zou dan de mogelijkheid zijn gegeven een einde te maken aan de halfslachtige positie door de grove zilveren munten in ons geldstelsel bekleed, die als „teekengeld” tot onbepaalde bedragen kwijtingskracht bezitten. Herhaaldelijk was op het abnormale karakter van zoodanige geldsoort gewezen, maar tot afschaffing van het teekengeld was het nog steeds niet gekomen.

De tegenwoordige omstandigheden motiveeren hernieuwde overweging.

Ik zal overigens op de zaak niet opnieuw in bijzonderheden ingaan, en meen, voor wie daarvan kennis wenscht te nemen, te mogen volstaan met de verwijzing naar de bovenvermelde literatuur¹⁾. De verwezenlijking van het denkbeeld zou aan de schatkist een netto-bate opleveren, die destijds werd becijferd op f 70 millioen, welk bedrag dan naar nader vast te stellen regels tusschen moederland en Oost-Indië zou moeten worden verdeeld. Het cijfer was gebaseerd op een prijs van het zilver van 17 d. per ounce troy, een Sterlingkoers van f 9 per Pond Sterling en prijzen van f 0.55 per kg koper en f 2.25 per kg nikkel, welke beide metalen in een verhouding van $\frac{1}{4}$ koper en $\frac{1}{4}$ nikkel in het nieuwe geld zouden worden verwerkt. De winstbecijfering voor de schatkist zou thans allicht een eenigszins ander resultaat opleveren ingevolge sedert ingetreden veranderingen in den omvang der zilvecirculatie; wijziging in den prijs der genoemde metalen en verdere daling van den Sterlingkoers. Maar vast staat, dat de verwezenlijking van het plan ook thans een bate voor de schatkist van eenige tientallen millioenen zou opleveren.

Nu de openbare financiën, zoowel hier als in Indië, in uiterst zorgelijken toestand verkeerden, en de omstandigheden in de naaste toekomst eer slechter dan beter zullen worden, lijkt het mij inderdaad een niet te verantwoorden verzuim, indien men, in het wezen der zaak enkel uit sleur en traditie, zou blijven vast-

houden aan de dwaze practijk hierboven aangeduid. Verschillende landen hebben reeds daarmede gebroken, zonder dat van de afschaffing van het zilvergeld eenig bezwaar werd ondervonden. Niemand zal ook willen beweren, dat het aanzien in economisch of cultureel opzicht van bijv. de Scandinavische landen, door deze wijziging van hun geldregeling, ook maar in het minst zou hebben geleden.

Sedert de ministerieele commissie in 1932 haar rapport uitbracht hebben er twee veranderingen plaats gegrepen, die in dit verband even moeten worden onder de oogen gezien.

De eerste is de loslating op 26 September 1936 van den gouden standaard in ons land. Men zou misschien kunnen meenen, dat veranderingen te brengen in de geldregeling van een land, waar de waarde van de geldeenheid „zwevende” is, onraadzaam zou zijn, en de taak van het Egalisatiefonds om de zweving binnen enge grenzen te houden, slechts zou kunnen verzwaren. Deze meening zou echter niet wel te handhaven zijn. Immers houdt de regeling van het pasgeld geenerlei verband met de waarde der geldeenheid. En wat de vervanging van het teekengeld door pasgeld aangaat, daarvan geldt volkomen hetzelfde.

Zoals ik in bovengenoemde minderheidsnota, en nader in mijn gedachtenwisseling met Mr. Denijs in *De Economist* van 1936 meen te hebben duidelijk gemaakt, zou de verandering van het karakter der rijksdaalders, guldens en halve guldens de bankbiljetten niet langer in metaalgeld voor het binnenlandsch verkeer inwisselbaar maken. Maar op de internationale waarde van den Gulden, zich in de wisselkoersen uitsprekende, heeft zulks geenerlei invloed. Wie hieraan mocht twijfelen, zij verwezen naar de ervaring met den „gold-bullion-standard” in Engeland opgedaan in de jaren na 1925, toen daar de gouden standaard werd hersteld. De loslating van dien standaard in 1931 had geheel andere oorzaken, in wezen het feit, dat de goudwaarde van het Pond in 1925 te hoog was vastgesteld. Het goud dient, ook indien men mogelijkerwijze tot den gouden standaard mocht willen terugkeeren, niet voor het binnenlandsch betalingsverkeer. Pogingen om het daaraan dienstbaar te maken zijn ten onzent steeds op mislukking uitgelopen. De goudaanmuntingen tot aanzienlijke bedragen destijds door De Nederlandsche Bank, tijdens het presidiaat van Mr. Vissering, uitgevoerd, hebben het gouden tientje niet in het verkeer gebracht en enkel aan De Bank een aanzienlijk offer, in den vorm van muntloon, gekost. De goudvoorraad bij De Bank heeft geen ander doel dan te worden gebruikt tot saldeering van de betalingsbalans en handhaving van de wisselkoersen binnen zekere grenzen, welke slechts zouden worden gewijzigd, ingeval hier te lande een geldpolitiek van inflationistisch of deflationistisch aard zou worden gevolgd, resp. in sterker mate dan zulks in het land, waarop of waaruit wissels in het verkeer zijn, tezelfdertijd geschiedt.

De Muntfondsen.

Het tweede punt, waarop ik kort wil wijzen, betreft de kwestie der Muntfondsen. Deze fondsen werden, zoals men weet, voor Nederland en Nederlands-Indië in 1912 in het leven geroepen, toen de mogelijkheid werd geschapen om zilvergeld aan te maken, niet slechts als tot dusver uit het metaal van wegens slijtage uit het verkeer genomen zilvergeld, maar daarnaast ook uit in de open markt aangekocht metaal. Gegeven de zeer lage zilverprijs in die dagen, werd nu, om te verhinderen dat tot den aanmaak van zilvergeld door den Staat zou worden overgegaan om daarmede winst voor de schatkist te behalen, voorgeschreven, dat de baten van zoodanige aanmuntingen niet in de schatkist, maar in Muntfondsen zouden moeten worden gestort. Ik laat de waarde van dezen maatregel nu onbesproken en wil er slechts op wijzen, dat, indien het teekengeld in pasgeld wordt veranderd,

¹⁾ Zie ook *De Economist* 1936, blz. 224 v.v. en 307 v.v.

de mogelijkheid van aanmunting uit winstbejag door den Staat volkomen is uitgesloten. Pasgeld toch heeft slechts een beperkte kwijtingskracht, en een teveel ervan, in verhouding tot de per hoofd der bevolking vrijwel constante behoefte, vloeit automatisch in 's Rijks schatkist terug (art. 12 van de Muntwetten voor Nederland en Nederlandsch-Indië). Voor instandhouding dezer fondsen zou dus, bij toepassing der hierbesproken hervorming van onze geldregelingen, geen redelijke grond zijn aan te wijzen. Maar in de Muntfondsen is laatstelijk verandering gekomen in dezen zin, dat in Nederlandsch-Indië sedert 1933 en hier te lande 3 jaar later de rente, door de fondsen gekweekt, niet langer ten gunste van de fondsen wordt bijgeschreven, maar een bijdrage levert tot de gewone inkomsten der Overheid. De desbetreffende wet voor ons land geldt slechts voor de jaren 1936—'40, maar het lijdt niet den minsten twijfel, dat zij eerlang zal worden verlengd. De Muntfondsen zijn dientengevolge thans, kan men zeggen, een financieel curiosum geworden. Hun vermogen, ten bedrage van resp. f 70.7 en f 77.6 millioen, is geheel belegd in Staatsschuld van Nederland en van Nederlandsch-Indië.

De rente over deze bedragen betaalt de schatkist dus aan zichzelf. Een, men kan zeggen, curieus voorbeeld van de bekende verhouding tusschen den rechter- en den linker-broekzak! Handhaving dezer fondsen heeft dus inderdaad niet het minste belang meer.

Conclusie.

Samenvattend zou ik willen zeggen, dat het een volkomen onbegrijpelijk beleid zou zijn, indien de Regeering zich, in deze financieel zoo uiterst zorgelijke tijden, de belangrijke bate van ettelijke tientallen millioenen Guldens, welke zij zich, zonder eenig offer van wezenlijke beteekenis te brengen, kan verzekeren, door de vervanging van ons zilvergeld door het, bovendien om technische redenen stellig verkieslijker, nikkelgeld, zou laten ontgaan. De aanschaffing van een „zilveren vloot” zal er weliswaar niet ten volle door kunnen worden bekostigd. Maar de offers, voor de zoo noodige versterking van onze maritieme defensie te brengen, zullen er toch in belangrijke mate door worden verminderd.

C. A. VERRIJN STUART.

DE ONTWIKKELING DER ENGELSCH- KUNSTZIJDE-INDUSTRIE IN 1939.

Inleiding.

In een artikel in dit weekblad van 22 Maart 1939 heb ik getracht een beschrijving en tevens verklaring te geven van de weinig benijdenswaardige positie, waarin de kunstzijde-industrie in Engeland geleidelijk was komen te verkeren.

Aan het einde van dat artikel vermeldde ik, dat de Engelsche kunstzijdeproducenten tenslotte tot de conclusie gekomen waren, dat aan een vorm van vrijwillige „ordering” een kans gegeven moest worden.

Deze regeling werd effectief op 1 Januari 1939. Het staat mij niet vrij, bijzonderheden hieromtrent mede te deelen. Wel kan ik zeggen, dat zij betrekking had op:

- a. productie,
- b. afzet.

Aan het treffen van deze overeenkomst was voorafgegaan de oprichting van de British Viscose Association, bestaande uit al die ondernemingen, buiten Courtaulds Ltd., die zich met het produceeren van Viscose kunstzijde in Engeland bezighouden. Het was dit lichaam (B.V.A.), dat met Courtaulds Ltd. de zoeven gemelde regeling trof. Hiermede ging gepaard een „gentlemen's agreement” op prijsgebied, d.w.z. een gelijklopende minimum prijslijst werd door de leden der B.V.A. en Courtaulds Ltd. gepubliceerd.

Ontwikkeling van het prijsniveau.

De stabiliseering der prijzen met eenige incidenteele kleine verhoogingen voor bepaalde kwaliteiten had plaats gevonden op een zoodanig laag niveau, dat zelfs voor efficiënte fabrieken bij volle benutting der productiecapaciteit de netto winstmarge zoo klein was, dat van een eenigszins redelijk rendement geen sprake kon zijn.

Dientengevolge werden de prijzen in de tweede helft van Februari 1939 over de geheele linie met 1 à 2 d. per lb. verhoogd, of met ongeveer 3 à 10 pCt., na aftrek van den accijns ad 6 d. per lb. Daar deze pl.m. 17½ à 27½ pCt. van den verkoopprijs vertegenwoordigde, is het duidelijk, dat de procentueele prijsverhoging voor de afnemers evenredig geringer was.

Verdere prijsverhogingen vonden gedurende voorjaar en zomer niet plaats, zoodat niet gezegd kan worden, dat de producenten misbruik gemaakt hebben van de door de getroffen regelingen geopende mogelijkheden.

Kort na het uitbreken van den oorlog in September begon het duidelijk te worden, dat het prijsniveau niet voldoende was om de plaatsgevonden verhoogingen van grondstoffenprijzen e.d. op te vangen. Om slechts één voorbeeld te noemen:

Cellulose steeg onmiddellijk pl.m. 50 pCt. in prijs, in hoofdzaak als gevolg van gestegen vrachtprijzen, assurantie en daling van het Pond Sterling. De producenten waren echter niet meer vrij hun prijzen te herzien, daar op 1 September de „Control of Rayon Order” gepubliceerd werd, die o.m. inhiel maximumprijzen voor kunstzijden garens, geproduceerd volgens het viscoseproces. Deze maximumprijzen waren gebaseerd op de minimumprijzen voor Standaard garens, zooals genoteerd door de producenten vóór het uitbreken van den oorlog. Verder werd een „Controller” voor de kunstzijde-industrie aangewezen, waarmede tegelijkertijd door de Regeering erkend werd, dat de kunstzijde-industrie van essentiële beteekenis is voor het economische leven van Engeland. In de woorden van de considerans:

„Whereas it appears to the Minister of Supply to be necessary for maintaining supplies and services essential to the life of the community and expedient that this Order should be made etc.”

Het duurde tot 31 October, alvorens een prijsverhoging gesanctionneerd werd door de Regeering ten bedrage van 1½ d. per lb. voor alle deniers, een zeer geringe verhoging dus, gezien de geweldige stijging in andere textielgarens. Aan het einde van het jaar waren de prijzen nog op hetzelfde niveau.

Ontwikkeling van den afzet en de productie.

Zooals vermeld in het artikel in het nummer van 22 Maart 1939, daalde de Engelsche productie in 1938 tot pl.m. 106.500.000 lbs. (1937 pl.m. 119.500.000 lbs.). Tegelijkertijd waren de voorraden toegenomen met pl.m. 6.000.000 lbs. Deze cijfers hebben betrekking, niet alleen op viscose-kunstzijde, doch ook op acetaat- en cuprammonium-kunstzijde.

In 1939 kwam aan dit ongunstig verloop van zaken een einde. De prijzen van kunstzijde waren laag, vergeleken met die van andere garens en dit, gepaard met de natuurlijke reactie op den uitermate gedrukten toestand van 1938, deed de vraag zoodanig toenemen, dat voorraden bij de producenten begonnen af te nemen, waardoor de mogelijkheid tot productie-uitbreiding gecreëerd werd.

Alhoewel sinds het uitbreken van den oorlog de publicatie der productie- en consumptiecijfers opgeschort is, kan veilig gezegd worden, dat de productie over 1939 niet achter zal blijven bij die van 1937, terwijl de consumptiecijfers vermoedelijk nog gunstiger zijn (in 1937 namen de voorraden met pl.m. 3.000.000 lbs. af).

De signaleerde toeneming der vraag werd sterker, naarmate het jaar voortschreed en werd nog geaccentueerd door de bekende psychologische invloeden tengevolge van den oorlog, zoodat op het oogblik schaarschtereverschijnselen te bespeuren zijn.

De mogelijkheid om wederom op volle capaciteit te werken beteekent, dat de financieele resultaten der Engelsche kunstzijde-industrie over 1939 aanzienlijk beter zullen zijn dan de zeer slechte resultaten over 1938.

Het is misschien niet overbodig er op te wijzen, dat de oorlog geen aandeel heeft gehad in het veroorzaken van die betere resultaten, behalve wellicht in zooverre, dat het thans mogelijk is incurante en oude voorraden tegen voor den producent redelijke prijzen te verkoopen.

Het is buitengewoon moeilijk een voorspelling te doen omtrent de vooruitzichten van het zoo juist aangevangen jaar. Het zal geheel afhangen van de grondstoffenvoorziening en de mogelijkheid de noodige arbeidskrachten te krijgen, of de industrie op dezelfde capaciteit zal kunnen werken als in 1939. Op een verdere uitbreiding der productie bestaat m.i. al zeer weinig kans.

Zooals bekend, is, behalve een sterke verhooging van het standaardtarief der inkomstenbelasting, een „excess profits tax” van 60 pCt. ingevoerd, die geheven zal worden van de extra-winst boven die van de standaardperiode, tenzij aangetoond kan worden, dat tengevolge van speciale omstandigheden een meer liberale behandeling gerechtvaardigd is. Zelfs indien mocht blijken, dat de kunstzijde-industrie in aanmerking komt voor een speciale behandeling, zoo zal wel uit het bovenstaande duidelijk zijn geworden, dat „oorlogswinst” in dezen tak van bedrijf niet gemaakt wordt, noch gemaakt zal worden.

Slotopmerkingen.

In het bovenstaande heb ik mij uitsluitend bezig gehouden met kunstzijden garens, zooals zij direct gesponnen worden en wel in hoofdzaak met viscose-kunstzijde, die in Engeland 65 à 70 pCt. der totale kunstzijdeproductie bedraagt. De stapelvezel (staple fibre), die op katoen- en wolmachines versponnen wordt en evenals kunstzijde uit geregenereerde cellulose bestaat, heeft als massaproduct veel later vasten voet in Engeland gekregen dan in min of meer autoritair geregeerde landen, zooals Duitschland, Italië en Japan. De reden hiervoor was in de eerste plaats de drang tot besparing op vreemde valuta in de laatstgenoemde landen. Bedraagt het element cellulose 10 à 15 pCt. van den kostprijs van direct gesponnen kunstzijden garens en 20 à 25 pCt. van staple fibre, voor katoenen garens maakt de grondstof katoen ongeveer 50 pCt. van den kostprijs uit. Het is dus duidelijk, dat in landen van het type Duitschland, Italië en Japan de neiging zal bestaan het binnenlandsche verbruik van de goedkoopere staple fibre garens te bevorderen (al of niet met dwangmaatregelen) en te trachten de duurere kunstzijden garens (of producten hiervan vervaardigd) te exporteeren.

Het resultaat hiervan is geweest, dat in Engeland de productie van staple fibre in 1937 en 1938 (practisch 100 pCt. Courtaulds) nog slechts pl.m. 35 pCt. bedroeg van die van kunstzijden garens (waarvan bovendien nog pl.m. 40 pCt. geëxporteerd werd naar de Vereenigde Staten), terwijl in de genoemde autarische landen de productie van staple fibre die van kunstzijden garens overtreft, vooral in Duitschland en Italië.

Dr. H. C. STEK.

WONINGVRAAGSTUKKEN.

De samenstellende factoren van de vraag naar woningen.

De belangstelling voor de volkshuisvesting dateert reeds uit de laatste decennia der negentiende eeuw. In het eene land na het andere kwam, geheel in de lijn der maatschappelijke stroomingen in deze jaren, vooral de sociale kant der volkshuisvesting in de aandacht der publieke opinie en daardoor in die der overheid te staan. In de inderdaad soms zeer slechte woningtoestanden der minst goeode bevolkingslagen kwam zodoende geleidelijke verbetering.

Een geheel ander aspect kreeg het woningprobleem echter in de jaren na den vorigen oorlog. Ten deele, in het begin zelfs voor een groot deel, was de verandering voornamelijk toe te schrijven aan de onmiddellijke gevolgen van den oorlog. Op den duur bleken evenwel krachten werkzaam te zijn, die haar oorsprong zeker niet alleen in den oorlog, doch veeleer in de geestelijke en maatschappelijke ontwikkeling der negentiende en twintigste eeuw vonden. De meest zichtbare uitwerking dezer krachten concentreerde zich tot op heden in de afgelopen twintig jaren. De vraagstukken, welke zodoende werden geschapen, uitte zich in een tekort aan woningen van een bepaalde soort of op een bepaalde plaats naast een overschot van woningen van een zekere hoedanigheid of op andere plaatsen gelegen. Men kan een dergelijke situatie een overgangstoestand noemen, voor de subjecten, die op de een of andere wijze bij het bouwbedrijf als vragers of als aanbieders waren betrokken, beteekende dit verschijnsel veelal een ontvrichting van den normalen gang van zaken.

Een centrale plaats in de reeks van oorzaken moet worden toegekend aan het, in het kader van denkbeelden en idealen van onzen tijd vallende, streven naar verhooging van den levensstandaard. Dit streven kan zich op verschillende wijzen in het leven uiten. Een der verschijnselen hiervan is het voortdurend afnemen der gezinsgrootte, ter wille van het maatschappelijk peil der gezinsleden.

Uit deze verkleining van den gezinsomvang volgt zelfs bij gelijkblijvende totale bevolking, reeds een vermeerdering van woningbehoefte.

De verlenging van den levensduur aan den eenen kant en de relatieve daling van de bevolkingstoename anderzijds hebben eveneens verkleining van gezinnen en toeneming van het aantal alleenwonende personen tot gevolg, en versterken de tendens, voortvloeiend uit den eerstgenoemden factor.

Naast de toeneming van de vraag uit hoofde van bovenstaande oorzaken, komt dan nog een verschijnsel, dat gewoonlijk als toeneming der woonbeschaving wordt betiteld. Dit komt voor een deel neer op meer woonruimte per gezinslid, voor de rest op kwalitatieve verbetering der woning. Aangezien de eisch naar betere woningtoestanden uit alle klassen der bevolking voortkomt, is de vermeerdering der vraag als gevolg hiervan eveneens zeer belangrijk te achten.

Men krijgt nu het volgende beeld. De kleinere gezinsomvang vereischt meer woningen op eenzelfde bevolking dan voorheen; de toenemende woonbeschaving vraagt naast meer woonruimte vooral ook andere hoedanigheid der woonruimte. Resultaat van deze tendenties is o.a. het verschijnsel van ontvolking der oudere woningen en trek naar moderne huizen. Op zichzelf vormt deze loop der gebeurtenissen reeds voldoende aanleiding tot moeilijkheden op het gebied van den woningbouw.

Er bestaat evenwel nog een andere tendens, waardoor het karakter der vraagstukken nog meer wordt gecompliceerd.

De industriele ontwikkeling in de negentiende en in de eerste twee decennia van de twintigste eeuw bracht een sterke concentratie der bevolking in de grootste steden met zich. Het spreekt vanzelf, dat

het zwaartepunt van het bouwbedrijf daardoor in de groote stad kwam te liggen. De ontwikkeling in de laatste tien of twintig jaren — de oorsprong ligt natuurlijk verder terug — is evenwel een andere. Het doordringen van den electricischen motor in de industrie maakt kleinere productie-eenheden mogelijk, die bovendien in tegenstelling tot de productie met behulp van stoomkracht minder aan de plaats van aanvoer der brandstof zijn gebonden. De verbetering van het verkeerswezen (bijv. auto-snelwegen en toeneming van de dichtheid van het telefoonnet) werkte de decentralisatie der industrie in de hand. De lagere grondprijzen en lagere loonen op het platteland of in de kleinere gemeenten werden factoren, waartegenover weinig of geen tegenwichten der groote stad meer stonden. Tenslotte werd ook het wonen in kleinere gemeenten door de decentralisatie van de ontspanning en de ontwikkeling (radio, bioscoop) minder gevreesd, waarbij een zekere propaganda voor het wonen buiten een en ander aanlokkelijk trachtte te maken.

In ieder geval kan men in de meeste landen een ophouden van den trek naar de groote stad en in vele gevallen zelfs een omkeer van deze beweging ten gunste der kleinere gemeenten constateeren. Deze tendens is, indien men de hierbovengenoemde oorzaken nagaat, zeker meer dan alleen een crisisverschijnsel en verdient derhalve een zeer bepaalde wijze van beschouwen.

De vraag naar woonruimte presenteert zich dus als volgt:

10. toeneming door gezinsverkleining en veranderden leeftijdsopbouw der bevolking;
20. toeneming door streven naar meer woonruimte per gezinseenheid;
30. verandering van vraag-object door verhoogde kwalitatieve eischen;
40. grooter wordende decentralisatie als gevolg van bevolkingstoename in kleinere gemeenten.

Het aanbod van woningen.

Het aanbod van woonruimte zou, wil het een zonder veel wrijvingen verloopende aanpassing aan de vraag bewerkstelligen, met deze factoren aan de vraagzijde rekening moeten houden. Op welke wijze heeft het aanbod evenwel gewoonlijk plaats? Het is wellicht slechts weinig overdreven, indien men zegt, dat het aanbod van woonruimte, bij de tegenwoordige productie voor de markt, in hoofdzaak wordt bepaald door de rentabiliteitsverwegingen van die subjecten, die voor verkoop of voor verhuur bouwen.

Nu heeft deze stimulans tot bouwen zich vrij goed kunnen aanpassen aan de vraag, zoolang de aard der woning en de plaatsen, waar gebouwd werd, weinig varieerden. De evenwichtsverstoringen bleken meestal slechts van korten duur te zijn.

Het aspect verandert echter in belangrijke mate, zoodra woningen mede mode-goed worden en tevens de traditioneele bouw-centra relatief aan waarde gaan verliezen. In dit stadium wreken fouten zich vaak op harde wijze. Dat het particuliere initiatief zich tot de meest gewilde soorten op de het meest in trek zijnde plaatsen ging beperken, valt dan ook te begrijpen.

De meest gewilde soorten woningen waren die, welke aan de voornaamste eischen der vragers voldeden en bovendien een redelijke kans op winst voor de bouwers opleverden. Dit waren echter zeer speciale woningen. De tendens tot gezinsverkleining had nl. tot gevolg, dat per woning minder personen kwamen, terwijl anderzijds woonruimte per persoon werd gevraagd. Mede door de verhoogde kwalitatieve eischen stegen de bouwkosten en kwam een belangrijker deel van het huishoudbudget op de uitgaven voor huur. Deze stijging van het aandeel voor huur, welke in vele landen voorkomt, is op zichzelf reeds een belangrijk verschijnsel, daar zij op de verdeling der overige uitgaven zichtbaren invloed uitoefent. Het vraagstuk is hiermede echter nog niet afgedaan. De huur van woningen, welke aan bepaalde

gangbare begrippen van stand voldoen, is voor een belangrijke bevolkingscategorie zelfs zoo hoog, dat betaling hiervan door de hoogte van het inkomen geenszins kan worden gerechtvaardigd. Bouw van goedkope woningen, die echter aan voor deze groepen gestelde eischen voldoen, is voor particuliere ondernemers, geleid door streven naar een — zij het zelfs geringe — winst, meestal ondoenlijk. De winstmogelijkheid begint eerst bij een feitelijk te hooge huuropbrengst voor de laagste inkomensklasse, die een zeer groot deel der bevolking bevat.

Overheidsingrijpen.

Gedurende en na den oorlog van 1914—1918, toen in de meeste landen een groot woningtekort optrad, greep de overheid in om aan dit euvel een einde te maken. Het huurniveau werd of vastgelegd of aan bepaalde maximumgrenzen gebonden, de bouw van woningen werd met overheidshulp ter hand genomen. Het spreekt vanzelf, dat deze politiek in vele landen groote lasten voor de overheid meebracht.

Nadat de ergste woningnood was geweken en de bouwkosten tot een meer normaal peil waren gedaald, trok de overheid zich van dit gebied terug in verschillende landen. In andere landen bepaalde zij zich tot toezicht op het bouwbedrijf, terwijl zij in sommige gevallen haar activiteit in meerdere of mindere mate handhaafde.

In Nederland bleef de overheid door bouw van goedkope gemeentewoningen of via de woningbouwverenigingen ook na de jaren van woningnood eenig aandeel in het aanbod behouden. Stelt men dit aanbod echter tegenover de vraag naar woningen in de lagere huurklassen, dan krijgt men een aanzienlijk tekort.

Het overheidsapparaat bleef tot nog toe echter grootendeels ook buiten de overige hier besproken vraagstukken op dit gebied. De „aan het vrije spel der krachten” overgelaten particuliere bouwondernemers konden, bij gebrek aan overzicht en door vaak te laat verkregen inzicht in den loop der gebeurtenissen, fouten moeilijk voorkomen, waardoor zij vaak als reactie weer een ver doorgedreven voorzichtigheid aan den dag legden. Dat door dit alles aanpassing van het aanbod aan de vraag zonder wrijvingen verliep, kan dan ook niet worden verwacht.

De nieuwe oorlog heeft het bouwbedrijf een reeks nieuwe vraagstukken voorgelegd. Men mag niet verwachten, dat hierdoor de reeds aanwezig problemen uit den weg zijn geruimd; integendeel, er is een nog sterkere gecompliceerdheid op dit gebied zeer wel mogelijk. Logisch geredeneerd, bevat deze situatie een groot aantal foutenbronnen. Gezien de economische en sociale betekenis der volkshuisvesting, is het aan te bevelen nieuwe fouten op dit gebied, vooral in dezen tijd, door een ernstige bestudeering der vraagstukken en, waar noodig, door actief deelnemen door de overheid aan de productie, zooveel doenlijk te voorkomen.

Een publicatie van de „Economic Intelligence Service” van den Volkenbond, getiteld „Urban and Rural Housing”, die een overzicht geeft van de ontwikkeling in het bouwbedrijf in een aantal landen, en welke studie aanleiding tot bovenstaande beschouwingen vormde, laat zien, dat zich in de meeste landen soortgelijke vraagstukken voordoen. Men krijgt tevens den indruk, dat men zich in verschillende gevallen van het bestaan der moeilijkheden bewust is en soms ook maatregelen op dit gebied heeft genomen. Dat Nederland voor zijn volkshuisvesting in een juiste aanpassing van het aanbod aan de vraag vooral in deze tijden, waarbij naast moeilijkheden van structureelen aard de problemen van den oorlog zijn gekomen, niet achterblijft, is zoowel voor de economische als voor de morele weerstandskracht van ons land een vereischte.

F. WEINREB.

DE VERDEELING VAN DE KOSTEN VAN DEN STADSAANLEG.

In het artikel „Het uitbreidingsplan en de grondeigenaren”¹⁾ werd een uiteenzetting gegeven van de wijze, waarop onder de tegenwoordige wettelijke regeling de kosten van verwezenlijking van een uitbreidingsplan door de eigenaren van de in het plan begrepen gronden worden gedragen. In het bijzonder kwam daarbij aan het licht, dat de tegenwoordige wet het standpunt inneemt, dat slechts de kosten van straten (openbare verkeerswegen) ten laste van den eigenaar der te exploiteeren gronden mogen komen en dat de gronden voor andere doeleinden slechts door onteigening mogen worden verkregen, waarbij de op het uitbreidingsplan gegeven bestemming buiten beschouwing blijft. Zulks heeft tengevolge, dat de gemeente de voor „groen” bestemde terreinen tegen den gemiddelden prijs van voor bebouwing bestemde gronden moet aankopen en dat veelal getracht wordt langs den omweg van een bijzondere heffing deze kosten geheel of grootendeels ten laste van de grondexploitanten te brengen.

Wettelijke regeling zou hier verre de voorkeur verdienen. Alvorens echter een zoodanige regeling kan worden ontworpen, dient vast te staan, welke kosten ten laste van den grondexploitant behooren te komen.

Normen voor de kostenverdeling.

De stelling, dat alle aan den aanleg van een nieuwe stadswijk verbonden kosten door die wijk behooren te worden gedragen, vertolkt wel een op zichzelf juist beginsel, maar is toch in haar algemeenheid niet bruikbaar als uitgangspunt voor een wettelijke regeling. Daarvoor is een meer gedetailleerde omschrijving noodig.

Een behoorlijk uitbreidingsplan bevat, zooals reeds eerder gezegd, niet alleen de gronden, aangewezen voor wegen en voor bouwterrein, maar ook grond, bestemd voor parken, groenstrooken, sportterreinen, speelvelden, volkstuinten, begraafplaatsen, en nog verschillende andere voorzieningen.

Zoo bevat het onlangs vastgestelde uitbreidingsplan voor westelijk 's-Gravenhage — Ockenburg, Escampolder en Maepolder — voor zooveel het in onderdeelen vastgestelde gedeelte betreft, de volgende bestemmingen met de daarbij vermelde percentages:

straat met daarin opgenomen plantsoenstrooken	29.80 pCt.
water	4.72 „
bouwterrein (industrie en bijzondere gebouwen inbegrepen)	36.96 „
strand en duinparken	8.28 „
grootte parken, begraafplaatsen, enz.	14.11 „
sportterreinen en speelvelden	6.13 „

Totaal 100 pCt.

Zooals uit deze percentages blijkt, bevat dit uitbreidingsplan tamelijk groote gebieden, welke voor de geheele stadsgemeenschap dienen en dus billijkheidshalve niet op de beschouwde stadswijk mogen drukken, nl. strand en duinparken, begraafplaatsen en parken. Schakelt men deze, zoomede de ontworpen kanalen uit, dan krijgt men het volgende beeld:

	in pCt. van het geheele plan	in pCt. van het overblijvende
straat met plantsoen	29.80 pCt.	40.9 pCt.
bouwterrein	36.96 „	50.7 „
sportdoeleinden	6.13 „	8.4 „
Totaal	72.89 pCt.	100 pCt.

De percentages van laatstbedoelde kolom vormen een bruikbaren maatstaf van hetgeen door de grondeigenaren behoort te worden gedragen.

Het zal immers geen betoog behoeven, dat voorzieningen, welke in geen direct verband staan met de stadswijk, waarvoor het plan is vastgesteld, niet uitsluitend ten laste van die wijk mogen worden ge-

bracht. Gedacht moet hier worden aan inrichtingen, welke bestemd zijn voor de geheele gemeente of althans een groot deel daarvan, zooals bijv. een stadion of een groot sportcomplex, een complex begraafplaatsen, zoomede aan intercommunale verkeerswegen, welke de betrokken wijk doorsnijden. Deze voorzieningen mogen niet op de exploitatie van de gronden van één enkele wijk komen te drukken, maar moeten op andere wijze worden betaald.

Anderzijds echter zijn voorzieningen noodzakelijk, welke in andere stadsdeelen zijn gelegen en toch voor de nieuwe wijk van belang zijn. Als voorbeeld hiervan kan worden genoemd een inrichting tot zuivering van rioolwater met de daarbij behoorende transportriolen. Een dergelijke inrichting dient voor de geheele gemeente, zoodat het billijk moet worden geacht, dat iedere wijk daaraan haar evenredig deel betaalt.

Samengevat, zou de regeling dus deze moeten zijn, dat door de gezamenlijke eigenaren van de in een uitbreidingsplan begrepen gronden moeten worden geleverd de gronden voor den aanleg van straten, pleinen, plantsoenen, sportterreinen, speelvelden en andere doeleinden, welke in het belang van de bewoonbaarheid van een nieuwe stadswijk noodzakelijk moeten worden geacht. Als norm voor deze noodzakelijkheid zou een bepaald percentage van de in het plan begrepen gronden voor elk dezer doeleinden kunnen worden aangegeven.

Met den afstand van de noodige gronden aan de gemeente kan intusschen niet worden volstaan. De werken moeten ook worden aangelegd. Dat de kosten van bestrating, rioleering, straatverlichting, leidingen en kabels door het bouwterrein moeten worden gedragen, wordt ook nu reeds algemeen aanvaard. Het zal ook moeten geschieden met de plantsoenen, sportterreinen, speelvelden, enz., terwijl ook van de werken, behoorende tot den algemeenen stadsaanleg, welke boven reeds werden vermeld, een evenredig deel op de nieuw aan te leggen stadswijk behoort te drukken.

Op deze wijze kan aan het o.i. juiste beginsel worden voldaan, dat iedere nieuwe stadswijk behoort te dragen de kosten, welke noodig zijn om de wijk aan de hedendaagsche eischen van stedenbouw en volkshuisvesting te doen voldoen, zoomede een evenredig deel van de kosten van algemeenen stadsaanleg.

Verdeling over de eigenaren.

Met het bovenstaande is intusschen nog geen gelijke behandeling van de verschillende eigenaren verkregen. Daarvoor zijn nog speciale regelingen noodig. Deze zullen op geen ander beginsel mogen berusten dan dit, dat de lasten van het uitbreidingsplan evenredig, dat wil zeggen in verhouding tot de waarde van hun grondbezit, over de eigenaren worden verdeeld. Of met andere woorden, iedere eigenaar staat een percentage van zijn grond voor de verschillende doeleinden af, gelijk aan het percentage, dat in het uitbreidingsplan of in een bepaald deel daarvan, dat als een afgerond geheel kan worden beschouwd, daarvoor is aangewezen. Bevat een plan 35 pCt. straat en 10 pCt. plantsoen, dan behoort iedere eigenaar 35 pCt. van zijn grond voor straat en 10 pCt. voor plantsoen af te staan en de aanlegkosten daarvan te betalen.

In de tegenwoordige wet is dit beginsel onbekend. Slechts in een uitzonderingsgeval zal het percentage, dat een eigenaar van zijn grond moet afstaan, overeenkomen met het algemeene percentage van het uitbreidingsplan. In den regel zal het grooter of kleiner zijn. Is het kleiner, dan geniet de eigenaar voordeel en heeft hij wat men noemt een voordeelige exploitatie. Is het grooter, dan kan hij zich door het uitbreidingsplan benadeeld achten en staat hem beroep op Ged. Staten en op de Kroon open. Wordt dit gegrond bevonden, dan moet een bijzondere maatregel worden getroffen om hem schadeloos te stellen, waarvan de gemeente de kosten moet dragen.

¹⁾ E.-S.B. van 10 Januari jl. blz. 21.

Doorvoering van het beginsel van evenredigheid zal aan dit alles een einde maken. Alle eigenaren zullen gelijk worden behandeld. Niemand zal benadeeld worden of voordeel genieten. Indien een eigenaar niet meer behoeft te letten op het percentage van zijn grond, dat voor openbare doeleinden is bestemd, doch te voren weet, dat hij een percentage gelijk aan dat van het geheele plan moet afstaan en daarvan de aanlegkosten betalen, worden alle ongelijkheden tengevolge van grootere of kleinere straatoppervlakken uitgeschakeld en zullen de bij hooger gezag tegen het plan in te brengen bezwaren grootendeels worden ondervangen, waardoor de behandeling van uitbreidingsplannen aanmerkelijk zal worden bespoedigd. Immers, wanneer tegen een eenigszins omvangrijk uitbreidingsplan door een groot aantal eigenaren beroep wordt ingesteld, duurt de behandeling tot in hoogste instantie thans soms twee jaar of langer.

Toepassing bij onteigening.

Dit beginsel van evenredigheid zou kunnen worden toegepast bij onteigening in het belang van de volkshuisvesting door bij de waardebeoordeling van in een uitbreidingsplan begrepen gronden niet slechts een bestemming voor doeleinden van openbaar nut, doch alle bestemmingen buiten beschouwing te laten en van ieder terrein een percentage voor straat en voor andere doeleinden van openbaar nut af te trekken, overeenkomende met het percentage, dat in het uitbreidingsplan of in een afgerond gedeelte daarvan voor dergelijke doeleinden is bestemd; het restant ware als bouwterrein te beschouwen. Voorts zou bij de waardebeoordeling rekening moeten worden gehouden met de lasten en verplichtingen, welke volgens de wet, eventueel nader uitgewerkt in een door Gedeputeerde Staten goed te keuren verordening, ten laste van den grondexploitant komen.

Laastbedoelde lasten zouden moeten zijn evenredige gedeelten — naar denzelfden maatstaf als boven — van de kosten van aanleg van de straten, rioleering, beplanting, plantsoenaanleg, aanleg van sportterreinen en speelvelden, en andere tot de uitrusting van een stadswijk behorende werken, zomede een billijk aandeel in de kosten van den algemeenen stadsaanleg.

Een regeling als hierbedoeld, opgenomen in de Onteigeningswet, zou buiten twijfel stellen, dat iedere stadswijk, voor zoover de billijkheid meebrengt, haar eigen kosten draagt, en dat iedere eigenaar zijn evenredig deel daarvan betaalt.

Toepassing bij particuliere exploitatie.

Ook wanneer niet wordt onteigend, zou een dergelijke bepaling haar uitwerking doen gevoelen. Onteigening toch is geenszins noodzakelijk te achten. Ook particuliere exploitatie kan bij de tegenwoordige uitgebreide publiekrechtelijke bevoegdheden van de gemeente, waardoor deze de geheele bebouwing in de hand heeft, zeer zeker tot een goed resultaat leiden.

De gemeente kan dan met iederen eigenaar een overeenkomst betreffende den afstand van grond en de betaling van de aanlegkosten treffen. Het schijnt het meest aanbevelenswaardig een dergelijke overeenkomst collectief te treffen met de gezamenlijke eigenaren in een afgerond deel van het uitbreidingsplan. Immers dan is het mogelijk terstond de verschillen te vereffenen.

De eene eigenaar toch zal, door de toevallige ligging van zijn bezit in het plan, minder grond moeten afstaan dan het algemeene percentage. Deze zal het ontbrekende moeten bijleveren in geld. De andere moet meer afstaan dan het percentage. Aan dezen zal het verschil in geld moeten worden vergoed. Zoo wordt het verlies van hem, die schadelijk wordt getroffen, vergoed door hem, die een voordeelige verkaveling heeft ontvangen, en wordt de uitvoering van het plan door de gezamenlijke eigenaren naar billijkheid gedragen.

In verschillende gemeenten wordt reeds nu getracht, een dergelijke overeenkomst krachtens een gemeentelijke exploitatie- of vereffeningsverordening te verwezenlijken. Voor zoover dit mogelijk is gebleken, worden de resultaten alleszins bevredigend geacht.

Wettelijke regeling zou echter zeer verre de voorkeur verdienen, omdat deze dwingende kracht zou bezitten en voorts omdat dan voor het geheele land uniformiteit zou worden verkregen, waardoor waarborgen zouden bestaan zoowel tegen te groote tegemoetkoming aan grondexploitanten als tegen onredelijke eischen van de zijde der gemeente.

Ruilverkaveling.

Een regeling als hier bedoeld zou wellicht kunnen worden gecombineerd met een ruilverkaveling, waarbij het bouwterrein, dat de eigenaren overhouden, wordt samengevoegd en opnieuw ingedeeld in percelen van voor bebouwing doelmatigen vorm.

Iedere eigenaar brengt een stuk cultuurgrond van willekeurigen vorm in. Hij betaalt het aangegeven percentage van de totale kosten van aanleg van de betrokken stadswijk en ontvangt een stuk bouwterrein terug — ter grootte van zijn oorspronkelijke terrein, verminderd met het aangegeven percentage — welk bouwterrein gelegen is aan een straat en regelmatig van vorm is.

Op deze wijze kan ook volledig rekening worden gehouden met de oorspronkelijke cultuurwaarde van den grond en met de toekomstige bouwterreinwaarde, welke in voornamete mate afhangt van de door het uitbreidingsplan gegeven bestemming in verband met de bebouwingsvoorschriften.

Men kan zich dan feitelijk geheel losmaken van de grootte der terreinen en zich uitsluitend baseeren op de waarde. Iedere grondeigenaar brengt een bepaalde waarde aan ruwen grond in. Na de verkaveling en den aanleg van de straten en andere werken ontstaan stukken bouwterrein, waarvan de waarde per m² zeer verschillend kan zijn in verband met ligging en bestemming.

Iedere eigenaar, die zijn aandeel in de aanlegkosten heeft betaald, heeft recht op een evenredig deel van dat bouwterrein, namelijk een zoodanig deel van de waarde als overeenkomt met zijn aandeel in de waarde van den ruwen grond.

Bij dit systeem is men afhankelijk van verschillende schattingen, namelijk van de waardeverhouding van de oorspronkelijke terreinen en van de waarde der gevormde bouwterreinen. Voorts moeten de door de eigenaren te betalen kosten zoowel voor het bouwrijp maken als het aandeel in den algemeenen stadsaanleg aan de hand van de betreffende voorschriften naar billijkheid worden bepaald.

Zou men tegen deze moeilijkheden niet opzien, dan zou door een dergelijke ruilverkaveling het beginsel van de gelijke behandeling van de grondeigenaren wel het meest volkomen worden bereikt. Wellicht echter zal men het een bezwaar achten, dat hier alle verschillen in opbrengst van den grond, ook die tengevolge van een meer of minder dichte bebouwing, worden uitgeschakeld, zoodat iedere kans op voor- en tegenvallers verdwenen is en het exploiteeren van gronden wel een zeer eentonig werk wordt.

Slotbeschouwing.

Het omslaan van de kosten van den stadsaanleg over de betrokken eigenaren blijkt niet eenvoudig te zijn. Er zullen nog vele moeilijkheden moeten worden overwonnen om tot een zoo billijk en rechtvaardig mogelijke regeling te komen.

Toch schijnt het a priori niet uitgesloten, dat een regeling zal worden gevonden, die meer dan de huidige rekening houdt met de eischen van een modernen stadsaanleg.

SUIKERVORZIENING VAN NEDERLAND.

Nog is de inkt niet droog der mededeeling, dat de Regeering tot zekerheid der voedselvoorziening van Nederland de bietenteelt wensch uitbreid te zien, of de belanghebbenden bij de Java-suikerindustrie verheffen hun stem tot protest. De productie voor 1941 op Java is vastgesteld op 1.750.000 ton. Welke is de bestemming van deze suiker? Rekent men met een handhaving van de bepalingen der Londensche Suikerconventie? Zoo ja, moet dan hetgeen boven het Londensche quotum geproduceerd wordt, in Java of in Nederland verbruikt worden? Wij zien nu al de argumentaties tegemoet, die over een jaar zullen loskomen over de noodzakelijkheid, dat de Nederlandsche Regeering mede zal helpen de suikervoorraden op Java te doen slinken. De Nederlandsche bietsuikerproducenten gevoelen geen neiging, zich met de zaken van Indië te bemoeien. Maar als telkens zoozeer de nooden van Indië in het debat worden gebracht met de bedoeling den moederlandschen producent in een hoek te dringen, dan kan de noodzakelijkheid eigen redelijke en gerechtvaardigde belangen te verdedigen tot verweeren.

Het is toch voor iedereen wederduidelijk, nu wij opnieuw in oorlogsomstandigheden, in min of meer geblokkeerden toestand en in steeds dreigend gevaar van verscherping daarvan verkeerden, dat het bezit van een eigen binnenlandsche suikerproductie voor Nederland van het grootste belang is. Het is bekend, hoe men in Engeland tracht de binnenlandsche productie uit te breiden. Moet de Regeering onder deze omstandigheden, terwijl de suikervoorziening uit bieten zekerheid geeft, aan de toch altijd onzekere voorziening uit Indië de voorkeur geven? Het is toch wel zeer begrijpelijk, dat de Regeering hier den zekersten weg kiest.

Tenslotte het vraagstuk van den prijs. Is het zoo zeker, dat de prijs der Java-suiker, hier in Nederland in Nederlandsche qualiteit en hier gangbare verpakking in den handel gebracht, dus met inbegrip van vracht en kosten, lager zal zijn dan de kostprijs der Nederlandsche bietsuiker? Als de suiker in Java wordt afgescheept tegen den prijs, welke nu in het Oosten geldt, en daarbij geteld worden de kosten van vracht, verzekering, qualiteitsverschil, verpakking, enz., dan zal de prijs der Java-suiker hooger zijn dan die der Nederlandsche bietsuiker. Wordt echter tegen een lageren prijs, dan den gangbaren in den Indischen Oceaan, naar Nederland geleverd, dan rijst de vraag, om welke motieven dit dumpingsaanbod aan Nederland geschiedt. De Nederlandsche productie uit bieten is indertijd ingekrompen, mede om het motief, dat men niet door den uitvoer van overschotten den prijs der suiker op de wereldmarkt zou bederven, wat een ongunstigen invloed zou kunnen hebben voor Java. Het argument had geen groote beteekenis, daar het betreffende quantum gering was en de Nederlandsche producenten geen reden hadden tot aanbieding tegen lage prijzen wegens practisch verzekerde afzetmogelijkheid. Maar in principe kon men het argument begrijpen en in ieder geval is het gebruikt. Wij vragen nu: geschiedt nu het omgekeerde binnen het Nederlandsche wereldrijk, en tracht Java, dat nog tot voor kort met steun der Nederlandsche Regeering suiker in Nederland invoerde, nu de Nederlandsche markt te veroveren door een aanbod van suiker beneden de marktprijzen, die het in het Oosten voor een uitgezette productie maken kan? Men kan ook te veel willen. De 80.000 ton jaarlijksche invoer is, vooral in verband met de bepalingen der Londensche Conventie, voor Java een prachtige afzetmogelijkheid. Het is volstrekt geen wet van Meden en Perzen, dat die steeds moet gehandhaafd blijven. De Nederlandsche Regeering beslisse daarover van jaar tot jaar, evenals die zal bepalen, welke uitzaai van bieten in 's lands belang wenschelijk geacht wordt.

P. J. H. VAN GINNEKEN.

WERKLOOSHEIDSVERZEKERING IN BELGIË.

In België werd op 8 Juli 1938 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp inzake de werkloosheidsverzekering aangenomen, dat daarna naar den Senaat ging. Tegen het wetsontwerp werden inmiddels tal van bezwaren geopperd; voorts kwam er een kamerontbinding tusschen, zoodat de zaak bleef liggen.

Van die gelegenheid heeft de Belgische Regeering gebruik gemaakt om een geheel nieuw wetsontwerp in te dienen.

Dit nieuwe ontwerp bevat in hoofdtrekken het volgende.

Ingevoerd wordt een verplichte verzekering. Uitzonderd worden landarbeiders, huispersoneel, seizoenarbeiders, personen met oncontroleerbare werkloosheid en eenige andere categorieën. Deze uitgesloten groepen kunnen zich vrijwillig verzekeren met overheidshulp.

De inkomsten der verzekering bestaan uit bijdragen van werkgevers, arbeiders, Rijk, provinciën en gemeenten. Het Rijk betaalt evenveel als de werkgevers en arbeiders tezamen. De werkgevers betalen evenveel als de arbeiders. De bijdrage van de arbeiders bestaat uit een verplicht en een facultatief deel. Het eerste houdt de werkgever van het loon af, het tweede betaalt de arbeider rechtstreeks aan de kas, waarvan hij lid is.

De opbrengst wordt als volgt geschat:

Bijdragen der werkgevers	frs. 209.150.000
Idem der arbeiders	„ 219.850.000
Idem van het rijk	„ 437.250.000
Idem van de provinciën	„ 60.000.000
Idem van de gemeenten	„ 40.000.000

Totaal frs. 966.250.000

Voor den arbeider is de aansluiting bij een werklozenkas vrij. Er zullen zijn erkende kassen en een hulpkas van overheidswege. Is men bij een werklozenkas aangesloten, dan krijgt men gedurende 60 dagen verzekeringsuitkeering en daarna, ingeval van behoefte, over een onbeperkt aantal dagen uitkeering krachtens sociale hulpverlening. Is men niet bij een werklozenkas aangesloten, dan krijgt men, doch eerst na 60 dagen werkloosheid en ingeval van behoefte, uitkeering krachtens sociale hulpverlening. Deze laatste uitkeering wordt slechts verstrekt, als men zich tijdens zijn werkloosheid bij een werklozenkas aansluit en de facultatieve bijdrage betaalt. Bij het einde der werkloosheid mag men die aansluiting weer beëindigen.

De erkende werklozenkassen en de hulpkas innen de facultatieve bijdragen en betalen aan de leden de dezen toekomstige uitkeeringen.

De bedragen der bijdragen in Francs zijn als volgt:

	p. dag	p. week	p. maand
Werkgevers voor arb. v. 18 j. en ouder	0.50		12.50
„ „ beneden 18 jaar	0.40		10.—
Arbeiders 18 jaar en ouder (verplicht)	0.35		8.75
(facultatief)		1.—	4.25
beneden 18 jaar (verplicht)	0.25		6.25
(facultatief)		0.75	3.25

De bijdrage der arbeiders is door deze ook bij werkloosheid verschuldigd. Zij moeten de verplichte en de facultatieve bijdrage dan betalen aan de werklozenkas, waarbij zij zijn aangesloten.

Heeft de Nationale Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering, die deze verzekering financiert, een reserve van vijftienhonderd millioen Francs, dan kan de bijdrage bij Kon. Besluit verlaagd worden. Daarentegen kan zij verhoogd worden, als de gezamenlijke opbrengst van bijdragen van werkgevers en arbeiders gedurende twee opeenvolgende dienstjaren minder dan een derde van de totale lasten gedeukt zal hebben.

Uitkeering wordt gegeven na een stage van een jaar, waarin men tenminste 150 dagen (6 maanden) moet hebben gewerkt.

Men krijgt gelurende 60 dagen verzekeringsuitkering en wel tot bedragen, bij Koninklijk Besluit vast te stellen. Men vond het noodig de bedragen der uitkeringen en andere regelen, die met het recht op uitkering samenhangen, niet volledig in de wet op te nemen, maar een en ander aan uitvoeringsmaatregelen over te laten.

De wet stelt een openbaren dienst van arbeidsbemiddeling in, maar vrije, kosteloze, werkbeurzen kunnen door den Koning worden erkend.

De Nationale Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering wordt, behalve met de werkloosheidsverzekering en de arbeidsbemiddeling, ook met herscholing en beroepskeuze belast.

Mr. H. J. MORREN.

ROTTERDAM IN HET DERDE KWARTAAL VAN 1939.

De statistiek van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam over het derde kwartaal van 1939 is enigszins later verschenen dan de gewoonte is en zij toont ook in haar inhoud de sporen van de grote internationale gebeurtenissen. Verschillende staten zijn weggevallen en de gehandhaafde bevatten hiaten. Blijkens de inleiding is de oorzaak hiervan gelegen in het feit, dat als gevolg van den oorlogstoestand bepaalde gegevens niet konden worden verkregen. De cijfers over het scheepvaartverkeer van en de goederenbeweging over Hamburg ontbreken bijvoorbeeld reeds sinds Juli.

Voor het overige spreekt het vanzelf, dat gegevens over het derde kwartaal nog slechts zeer ten dele als oorlogsmateriaal kunnen gelden. In West Europa brak de oorlog eerst op 3 September uit en zijn invloed op het economische leven heeft zich slechts geleidelijk doen gelden. Paniekverschijnselen, welke niet zelden de eerste oorlogsdagen plegen te kenmerken, hebben zich ditmaal in veel mindere mate voorgedaan, waardoor de statistieken over de eerste oorlogsweken evenzeer minder van de normale afwijken dan men allicht zou hebben vermoed.

Het meest treft natuurlijk de inzinking van het scheepvaartverkeer. In Juli was er, vergeleken bij dezelfde maand van 1938, nog een winst van 105.370 tons netto, in Augustus reeds een achteruitgang van 10.111 tons en in September een inzinking van 2.191.249 tot 610.018, dus met 1.581.231 tons. Uiteraard ondervond vooral de Duitse vlag den terugslag. Het best hield zich — voor zover de landen van betekenis betreft — de Italiaanse scheepvaart.

In Antwerpen was in September de inzinking van het scheepvaartverkeer nog iets scherper. Daar werd één vierde van de scheepvaartbeweging uit die maand van 1938, welke verhouding hier nog enigszins werd overtroffen, niet meer ten volle gehaald.

Daarentegen hield het goederenvervoer over Antwerpen zich een heel klein beetje beter dan langs den Nieuwen Waterweg. Daalde het aan de Schelde tot 58.8 pCt. van dat in September 1938, hier bedroeg dezelfde verhouding 56.2 pCt. Zówel in Antwerpen als aan den Nieuwen Waterweg daalde het inkomende vervoer het meest.

Van den ineenschrompelenden aanvoer te Antwerpen was het vooral weder de invoer (in tegenstelling tot doorvoer genomen), welke de klappen kreeg. De invoer van erts viel zo goed als weg, die van graan en van „andere goederen” (d.w.z. alle goederen, behalve de zes grote groepen massa-goederen) daalde tot 40 pCt. Aan den Nieuwen Waterweg hielden deze invoeren zich in September 1939 wat beter, terwijl de invoeren van erts en steenkool zelfs nog wat stegen.

De inkomende doorvoer daalde in de beide grote havens in de lage landen aan de Noordzee tot ongeveer 40 pCt.

De uitvoer zakte relatief langs den Nieuwen Waterweg meer in dan in de Scheldehaven, waar hij

zich boven de 80 pCt. handhaafde, tegen hier slechts op 75 pCt. De minder vaste houding van den uitvoer van steenkool was hier overwegend.

Tenslotte zakte de uitgevoerde doorvoer over beide havens tot ongeveer twee derden in.

Vergelijking tussen beide havens levert dus het beeld op van ernstige verstoring van de vervoeren, binnen welk kader de afwijkingen vrijwel zonder betekenis zijn. De beide West-Europese havensteden, welke het best vergelijkbaar zijn, hebben vrijwel gelijkelijk geleden onder den eersten schok van den oorlog.

Als wij nu nog de aandacht vestigen op enkele andere verschijnselen, dan zij het in de eerste plaats op het betreurenswaardige feit, dat de mobilisatie een einde heeft gemaakt aan het burgerlijk luchtverkeer op Waalhaven. Dit is wel bijzonder onaangenaam voor onze stad, waar de accommodatie door allerlei omstandigheden toch al niet gunstig was voor den groei van het luchtverkeer, in de mate, waarin zij dit zou kunnen opleveren en waarin zij recht erop heeft.

Het vervoer van passagiers in de korte vaart heeft in het derde kwartaal van 1939 evenzeer onder de omstandigheden geleden. Daarentegen waren er meer uitgaande reizigers met Aziatische bestemming en was het personenvervoer van en naar Noord-Amerika ongewoon druk.

In de binnenvaart kwam de ongewone toestand tot uitdrukking in de gegevens over de werkzaamheid van de Bevrachtingscommissie. Reeds in Augustus steeg het aantal der nieuw ingeschreven schippers. In September was het ten minste 20 pCt. hoger dan normaal. De belading was daarentegen niet abnormaal groot. Het aantal der naar het buitenland vertrokken schepen vertoonde een daling, terwijl in September mede de slapte in de zeehaven zich deed gevoelen, doordat veel minder schepen voor het verrichten van vletwerk werden afgeschreven.

De verbreking van vele internationale verbindingen spreekt ook duidelijk uit het overzicht van het internationale telefoonverkeer. Met Duitsland en Frankrijk, maar vooral met Engeland is dit zeer sterk verminderd. Daartegenover is het vermeerderd met België, welk land daardoor thans aan de spits staat in het internationale telefoonverkeer met Rotterdam. Niet minder dan 36 pCt. van alle internationale telefoongesprekken te Rotterdam is het derde kwartaal van 1939 met België gevoerd (een jaar geleden ruim 32 pCt.).

Op financieel gebied treffen de cijfers van de spaarbanken. In het eerste halfjaar van 1938 en 1939 werd onderscheidenlijk *f* 3.314.583 meer en *f* 1.680.182 minder ingelegd dan terugbetaald. Nu is het derde kwartaal (vacantietijd) in den regel een tijdvak, waarin een zekere neiging tot opnemen van spaargelden bestaat, doch het is niet normaal, dat het saldo der ontrekkingen van *f* 1.994.344 in het derde kwartaal van 1938 is gestegen tot *f* 5.604.368 in 1939. Ook het aantal der spaarders, dat anders een welhaast onwaarschijnlijke perpetuïteit in elasticiteit pleegt te vertonen, is wat gedaald. Gelukkig bleven er nog 360.763 over!

Ook de werkzaamheid van de Bijbank van De Nederlandsche Bank vertoonde zekere spasmodische trekken: hogere disconteringen en voorschotten, zeer sterke toeneming van de verzonden en zeer sterke daling van de ontvangen remisen ter incassering, ongewone uitzetting van het giroverkeer met andere plaatsen.

Bij den postcheque- en girodienst daalde het overschot van de stortingen boven de uitbetalingen slechts zeer weinig.

Al deze verschijnselen wezen op iets bijzonders, doch betekenden geenszins een paniek. Vrijwel hetzelfde kan worden gezegd van de groothandelsprijzen in September. Het record is de verduubeling van de prijzen van zware balen. Voor vele landbouwartikelen ontbreken de noteringen over die maand. Vooral onder de overzeese goederen waren er natuurlijk reeds

verschillende in prijs gestegen. Doch ook zulk een verschijnsel behoeft men niet te dramatiseren. In verschillende gevallen was ook het verhoogde peil wel op enig vroeger tijdstip in 1938 of 1939 geheel of vrijwel bereikt of zelfs overtroffen. Merkwaardig oorlogsverschijnsel was de vervanging van bepaalde Sterlingnoteringen door prijzen in Guldens of zelfs in Pesos.

De ontwikkeling van de arbeidsmarkt was niet onbevredigend. Dit wil zeggen, dat het aantal als werkloos ingeschreven werkzoekenden op de arbeidsbeurs geen invloed van betekenis heeft ondervonden. Wel is het aantal taken, dat door de havenarbeiders is verricht, terstond sterk afgenomen, doch door de voor deze categorie getroffen bijzondere regeling zal de vermindering van de drukte in de haven zich niet in dezelfde mate op de algemene arbeidsmarkt doen gevoelen.

Zo biedt het overzicht van de reactie van de Rotterdamse bedrijvigheid in het begin van den oorlog het beeld van een sterk getroffen primaire welvaartsbron, doch van zeer matige secundaire reacties.

Intussen was dit slechts de proloog, welks vertolker ditmaal zeker niet zal durven verzekeren, dat nostre lagrime sono false. Incominciamo!

Mr. W. F. LICHTENAUER.

AANTEKENINGEN.

Winstbelasting 1940.

Even voor het ter perse gaan van deze aflevering bereikte ons het ontwerp-winstbelasting, dat op 13 dezer bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd ingediend.

Het leek ons nuttig hieronder de voornaamste artikelen van dit wetsontwerp af te drukken.

Artikel 1.

(1) Onder den naam van „winstbelasting” wordt een directe belasting geheven, waaraan onderworpen zijn:

a. de binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandelen, coöperatieve verenigingen en onderlinge verzekeringsmaatschappijen;

b. de binnen het Rijk gevestigde verenigingen die een bedrijf of beroep uitoefenen.

(2) Of een vennootschap, vereniging of maatschappij binnen het Rijk is gevestigd, wordt naar de omstandigheden beoordeeld.

Artikel 3.

De in artikel 1 bedoelde vennootschappen, verenigingen en maatschappijen zijn belastingplichtig naar haar belastbare winst.

Artikel 5.

(1) Onder winst over eenig jaar wordt verstaan het verschil tusschen het zuivere vermogen van de vennootschap, vereniging of maatschappij bij het einde van het jaar en het zuivere vermogen bij het begin van dat jaar, vermeerderd met de geldwaarde van hetgeen in den loop van het jaar als terugbetaling van kapitaal, als uitdeeling aan deelgerechtigden in de winst en, in het algemeen, anders dan voor bedrijfsdoeleinden aan het vermogen is onttrokken en verminderd met de in den loop van het jaar ontvangen stortingen van kapitaal.

(2) Bij het vaststellen van het zuivere vermogen van de vennootschap, vereniging of maatschappij worden de baten en lasten geschat overeenkomstig goed koopmansgebruik.

(3) Voor de toepassing van het eerste lid wordt niet als uitdeeling aan deelgerechtigden in de winst aangemerkt het bedrag waarmede de betaling, door een vennootschap of vereniging, aan haar aandeelhouders of leden, naar den maatstaf van geleverde goederen of verrichten arbeid, de marktwaarde van die goederen of van dien arbeid te boven gaat.

(4) Voor de toepassing van het eerste lid wordt een reservefonds tot dekking van risico's die plegen te worden verzekerd, doch die niet verzekerd zijn, tot de lasten gerekend, voor zoover dat fonds niet grooter is dan hetgeen, sedert zijn ontstaan, tot verzekering van die risico's bij derden had moeten worden betaald, verminderd met de geleden schade.

(5) Ten aanzien van de in artikel 1, eerste lid, letter b,

bedoelde verenigingen komt bij het vaststellen van de winst uitsluitend het bedrijfsvermogen in aanmerking.

Artikel 6.

(1) Het overeenkomstig het vorige artikel berekende bedrag wordt, ter berekening van de belastbare winst:

a. verminderd met het gedeelte van de winst dat toekomt aan:

1o. den Staat als zoodanig;

2o. anderen dan commissarissen, gecommitteerden of bestuurders, ter zake van verrichten arbeid;

3o. de voor het geheel aansprakelijke vennoten van commanditaire vennootschappen op aandelen als zoodanig;

b. vermeerderd met de over het desbetreffende jaar aan commissarissen, gecommitteerden en bestuurders uitbetaalde salarissen, indien en voorzover het jaarlijksch bedrag van deze salarissen de som te boven gaat die — in verband met het maatschappelijk kapitaal bij het einde van het boekjaar — hierna wordt bepaald, te weten:

Maatschappelijk kapitaal	Belastingvrije som	
	a. voor commissarissen en gecommitteerden	b. voor bestuurders
f 500.000 of minder	f 200, vermeerderd met $\frac{1}{10}$ pct. van het bedrag waarmede het maatschappelijk kapitaal f 200.000 te boven gaat.	f 10.000
Meer dan f 500.000, doch niet meer dan f 1.000.000	f 500, vermeerderd met $\frac{1}{20}$ pct. van het bedrag waarmede het maatschappelijk kapitaal f 500.000 te boven gaat.	
Meer dan f 1.000.000, doch niet meer dan f 3.500.000	f 750, vermeerderd met $\frac{1}{50}$ pct. van het bedrag waarmede het maatschappelijk kapitaal f 1.000.000 te boven gaat.	
Meer dan f 3.500.000	f 1.250.	

(2) Onder salaris wordt verstaan elke belooning, onverschillig onder welken naam en in welken vorm zij wordt genoten en of zij bedongen is of niet, met uitzondering slechts van winstaandeelen.

(3) Onder maatschappelijk kapitaal wordt verstaan bij commanditaire vennootschappen op aandelen het kapitaal der voor het geheel aansprakelijke vennoten, vermeerderd met het geplaatst aandeelenkapitaal, bij coöperatieve verenigingen het bedrag der inleggelden, en overigens het geplaatst aandeelenkapitaal.

(4) Personen aan wie tezamen één bedrag als salaris wordt toegekend, worden, tenzij het tegendeel blijkt, geacht gelijkelijk daarin te deelen.

(5) Voor de toepassing van het eerste lid, letter b, worden onder bestuurders de voor het geheel aansprakelijke vennoten eener commanditaire vennootschap op aandelen niet begrepen.

Artikel 7.

(1) Indien de vennootschap, vereniging of maatschappij tevens in Nederlandsch-Indië, in Suriname, in Curacao of in het buitenland aan een landsbelasting is onderworpen, die in eenigen vorm naar de winst wordt geheven, wordt haar belastbare winst, alvorens het tarief van artikel 9 wordt toegepast, verminderd met tweederden van de som, welke tot deze belastbare winst in dezelfde verhouding staat als het gedeelte van de winst, dat geacht kan worden in Nederlandsch-Indië, Suriname, Curacao of het buitenland te zijn verkregen, tot de geheele winst.

(2)

(3) Indien een vennootschap, vereniging of maatschappij, in het bezit zijnde van aandelen, uitmakende ten minste een vierde van het uitgegeven kapitaal eener andere vennootschap, vereniging of maatschappij, uitdeelingen heeft genoten op haar aandelen in zoodanige andere vennootschap, vereniging of maatschappij, wordt, alvorens het tarief van artikel 9 wordt toegepast, haar belastbare winst verminderd of verder verminderd met:

a. het volle bedrag van de genoten dividenden, indien de andere vennootschap, vereniging of maatschappij binnen het Rijk was gevestigd;

b. tweederden van het bedrag van de genoten dividenden.

den, indien de andere vennootschap, vereeniging of maatschappij niet binnen het Rijk was gevestigd en ter plaatse van haar vestiging onderworpen was aan een landsbelasting die in eenigen vorm naar de winst werd geheven.

(4) De vermindering naar het derde lid wordt niet verleend, voor zoover de dividenden reeds begrepen zijn in een aftrek, verleend krachtens het eerste of het tweede lid.

Artikel 8.

Indien bij de toepassing van de artikelen 5 tot en met 7 een negatief bedrag wordt verkregen, wordt dit in mindering gebracht van de overeenkomstig die artikelen bepaalde som over de volgende vijf jaren, te beginnen met het eerste van die jaren.

Artikel 9.

De winstbelasting bedraagt 10 ten honderd van de belastbare som.

Artikel 37.

De Wet op de Dividend- en Tantiëmelasting 1917 vervalt, behalve ten aanzien van boekjaren, welke eindigen vóór 31 December 1939.

Artikel 38.

(1) De bestuurders van een vennootschap, vereeniging of maatschappij, als bedoeld is in artikel 1, zijn gehouden, binnen drie maanden na het in werking treden van deze wet, aangifte te doen van het zuivere vermogen van de vennootschap, vereeniging of maatschappij op het overgangstijdstip, alsmede van het bedrag van de winst welke op dat tijdstip in de vennootschap, vereeniging of maatschappij aanwezig was.

(2)

(3)

(4)

(5) Waar in dit artikel en in de volgende artikelen gesproken wordt van „overgangstijdstip”, wordt daaronder verstaan het tijdstip waarop het eerste boek- of kalenderjaar, dat eindigt met of na 31 December 1939, is aangevangen.

Artikel 39.

(1) Bij het vaststellen van het zuivere vermogen van de vennootschap, vereeniging of maatschappij op het overgangstijdstip worden de baten en lasten gewaardeerd op de bedragen waarop zij voor de heffing van de winstbelasting worden gesteld.

(2) De winst, welke op het overgangstijdstip in de vennootschap, vereeniging of maatschappij aanwezig was, wordt gesteld op het bedrag waarmede het overeenkomstig het vorige lid bepaalde vermogen het gestorte kapitaal overtrof, verminderd met het bedrag der uitdeelingen in den zin van artikel 2 der Wet op de Dividend- en Tantiëmelasting 1917, welke na het overgangstijdstip worden gedaan over boekjaren, welke met of vóór dat tijdstip zijn geëindigd en met het bedrag van de over zoodanige uitdeelingen verschuldigde dividend- en tantiëmelasting.

(3) Als gestort kapitaal wordt beschouwd nog niet terugbetaald kapitaal, dat als zoodanig bij voortgezette toepassing van artikel 6 der Wet op de Dividend- en Tantiëmelasting 1917 in aanmerking genomen zou zijn, indien de vennootschap, vereeniging of maatschappij op het overgangstijdstip was geliquideerd.

(4) Het volgens het derde lid berekende bedrag wordt, ter berekening van het gestorte kapitaal op het overgangstijdstip, vermeerderd met de bedragen, welke vóór dat tijdstip tot dekking van een geleden verlies op de aandelen zijn afgeschreven, voor zoover zij overtreffen de som van de uitdeelingen van winst, gedaan na de afschrijving doch vóór 1 Februari 1931 en van de uitdeelingen van winst gedaan op of na 1 Februari 1931, waarvan heffing van dividend- en tantiëmelasting ingevolge het derde lid, letter a, slot, van artikel 5 der Wet op de Dividend- en Tantiëmelasting 1917 achterwege is gebleven.

(5) Indien bij de toepassing van de vorige leden een overschot wordt verkregen, wordt dit slechts als winst aangemerkt tot het bedrag, waarmede het de nog niet over vroegere jaren verrekende aanspraak op aftrek die de vennootschap, vereeniging of maatschappij bij voortgezette toepasselijkheid van de Wet op de Dividend- en Tantiëmelasting 1917 zou hebben kunnen doen gelden krachtens de artikelen 3 en 29 dier wet, overtreft.

(6) Indien bij de toepassing van de eerste vier leden een negatief bedrag wordt verkregen, wordt dit voor de heffing van de winstbelasting in mindering gebracht van de belastbare som over de op het overgangstijdstip volgende drie jaren, te beginnen met het eerste van die jaren.

Artikel 40.

(1) Artikel 8 blijft buiten toepassing, zoolang een nega-

tief bedrag als daar is bedoeld, kan worden gedekt uit de op het overgangstijdstip in de vennootschap, vereeniging of maatschappij aanwezige winst, verminderd met de uitdeelingen ten aanzien waarvan het volgende lid over vroegere jaren toepassing heeft gevonden.

(2) Uitdeelingen, welke na het overgangstijdstip worden gedaan ten laste van de op het overgangstijdstip in de vennootschap, vereeniging of maatschappij aanwezige winst, worden gevoegd bij, en vervolgens gerekend tot, de winst over het jaar waarin de uitdeeling plaats vindt.

De Italiaansche havenpolitiek.

Aan de „Neue Zürcher Zeitung” van 24 November 1939, ontleenen wij het volgende:

In den huidige oorlog is Italië neutraal gebleven, het wil van dezen toestand gebruik maken om zijn welvaart te verhoogen. Italië kan dit bereiken met twee hulpmiddelen.

Ten eerste door gebruik te maken van het industriele productie-apparaat. Hierin heeft het in de laatste jaren veel kapitaal gestoken. Het gebrek aan grondstoffen echter maakt het onmogelijk hiervan ten volle profijt te trekken.

In de tweede plaats door voordeel te trekken uit zijn gunstige ligging en zijn middelen van verkeer. Zoolang Italië en de omringende staten neutraal blijven, kan het als doorvoerland fungeren.

Hiervoor is het goed uitgerust met zijn uitstekende havens, spoorwegen en voortreffelijke autosnelwegen. Het feit, dat de Noordzeehavens en het binnenscheepvaartverkeer via den Rijn naar Zwitserland door den oorlogstoestand als concurrenten zijn uitgeschakeld, vergroot het voordeel voor Italië in bijzondere mate.

De belangrijke havens, die voor den doorvoer in aanmerking komen, zijn Genua en Triëst. De andere Italiaansche havens hebben geen beteekenis voor het doorvoerverkeer. Venetië is meer een verzorgingshaven voor de Noord-Italiaansche industrie. Napels is niet geschikt als doorvoerhaven. Het legt zich toe op het onderhouden van het verkeer met de koloniën. Het is echter niet uitgesloten, dat de andere havens, zooals bijv. Fiume, hoe langer hoe meer in het Europeesche verkeer betrokken zullen worden.

Onderstaande cijfers geven ons een indruk van de bedrijvigheid in de vier groote havens:

	In 1000 tons							
	Genua		Venetië		Triëst		Napels	
	Inv.	Uitv.	Inv.	Uitv.	Inv.	Uitv.	Inv.	Uitv.
1935	6949	1141	3737	580	1859	692	2103	586
1936	4965	1170	2886	723	1453	792	1855	655
1937	6047	1345	3466	717	2113	1041	2048	601
1938	5903	1235	3321	650	2497	867	1970	469
1939 (7 mnd.) . . .	4358	728	2125	452	1355	563	1349	352

In Genua is sinds het uitbreken van den oorlog een sterke opleving te constateeren. De moeilijkheden van de Noordzeehavens zijn deze havenplaats ten goede gekomen. Volgens de „Stampa” kan men deze opleving grotendeels toeschrijven aan het feit, dat Genua met lage havenkosten en vrachttarieven kan werken, die eigenlijk onder het internationale niveau liggen. Dit kan het doen, omdat de verzekeringspremies voor reizen naar Italiaansche havens veel lager zijn dan die voor reizen naar Noordzeehavens; vooral is dit het geval met de premies voor de La Plata-verschepingen van graan.

Ook is Genua in staat om het tekort aan scheepsruimte, dat voor een deel de oorzaak is van de stijging der vrachtprijzen, aan te vullen. Genua heeft nl. de beschikking over een groot aantal schepen met een totale tonnage van ongeveer 1 millioen ton, die gewoonlijk voor de wilde vaart bestemd zijn. Verder is Genua thans uiterst belangrijk als natuurlijke haven voor Zwitserland, daar dit land niet meer gebruik kan maken van de goedkoopere Rijnvaart. Ten slotte is het de belangrijkste Italiaansche haven voor

den kolenimport. Tengevolge van den oorlogstoestand zal Italië waarschijnlijk gedwongen worden steeds meer kolen uit Engeland te betrekken.

Triëst heeft tot dusver door de politieke toestanden in de omringende landen een kwijnend bestaan geleid. Belangrijke resultaten hebben de overeenkomsten omtrent de tariefpolitiek met Duitschland niet opgeleverd. De blokkade van de Noordzeehavens door de Geallieerden heeft den toestand voor Triëst echter ten goede gekeerd. Door zijn gunstige ligging t.o.v. den Levant en Azië, zijn goede verbindingen met het achterland en zijn uitstekende haveninrichting, kan Triëst een belangrijke schakel worden in het Europeesche doorvoerkeer.

* * *

Italië heeft met vele moeilijkheden te kampen om een belangrijke plaats in het Europeesche verkeerswezen te veroveren. Hiervan is het gebrek aan scheepsruimte wel de belangrijkste. Weliswaar neemt Genua hierin een uitzonderingspositie in, doch door de sterke toeneming van de vraag, zal zijn reserve wel spoedig uitgeput raken. Italië probeert aan dit tonnage tekort het hoofd te bieden door scheepvaartverdragen met andere Middellandsche Zeelanden te sluiten om zodoende de beschikking te krijgen over de handelsvloot van deze landen. Met Griekenland heeft het reeds een handels- en scheepvaartverdrag gesloten. In dit opzicht is het verder van belang, dat de Balkan- en Zwarte Zeelanden buiten den oorlog blijven.

Een tweede moeilijkheid is de volgende: Zullen de Italiaansche spoorwegen wel berekend blijken voor hun taak? De politiek van autarkie heeft geleid tot een opleving in het binnenland, waardoor de spoorwegen op volle capaciteit hebben moeten werken. Het is niet met zekerheid te zeggen, of de aangrenzende landen, die er belang bij hebben, goederenwagens ter beschikking van Italië kunnen stellen, want tot nog toe heeft de binnenscheepvaart, o.m. via den Rijn, het grootste gedeelte van dit, thans voor Italië additioneel, goederenverkeer op zich genomen. Italië is dus wel genoodzaakt zijn eigen varend en rollend materiaal uit te breiden. Het gevaar hieraan verbonden is, dat Italië de kans loopt om met een overschot van transportmateriaal te blijven zitten, wanneer de Noordzeehavens weer als concurrenten kunnen optreden.

De bedrijfsresultaten van de Amerikaansche Instalment Finance and Personal Loan in den laatsten tijd.

In „The Annalist” van 5 October 1939 worden onder den titel „Recent trend of earnings of Instalment Finance and Personal Loan Companies” de bedrijfsresultaten over de laatste jaren van de zes grootste financieringsinstellingen voor consumptief credit in de Vereenigde Staten door Winthrop W. Case aan een beschouwing onderworpen.

Over 1938 vertoonden de inkomsten van de 4 grootste Instalment Finance Companies — die den afbetalingshandel financieren door het in disconto nemen van afbetalingscontracten, de zogenaamde „notes” — en van de twee voornaamste Personal Loan Companies — welke consumptieve credieten verstrekken tegen duurzame gebruiksgoederen, die echter in de macht van den debiteur blijven, als „onderpand” — een sterke daling t.o.v. het economisch veel gunstiger jaar 1937. Van 51.272.000 Dollar in 1937 liepen de ontvangsten dezer zes maatschappijen terug tot 39.399.000 Dollar in 1938.

Bij nadere beschouwing blijkt, dat de I.F.C. het zwaarst geleden hebben onder dezen achteruitgang der inkomsten; er werd in 1938 slechts 27.052.000 Dollar ontvangen tegen 37.785.000 in het voorafgaande jaar. De Personal Loan Companies ontvingen ook minder, doch uit de cijfers blijkt wel, dat het verschil niet zoo groot was: 13.487.000 Dollar in 1937 en 12.347.000 in 1938.

De eerste zes maanden van 1939 brachten voor de P.L.C. een lichte verbetering met zich, voor de I.F.C. een verdere daling van ontvangsten.

De „Instalment Finance Companies”.

Nu bestrijkt de afbetalingshandel bijna uitsluitend het terrein van den verkoop van duurzame gebruiksgoederen, zooals meubels, die voor ongeveer 80 pCt. op afbetaling worden verkocht, ijskasten, voor bijna 70 pCt., juweelen, voor 40 pCt., automobielen, eveneens voor ruim 40 pCt. enz. In de waarde van de totale omzetten van den afbetalingshandel belooft het aandeel van de verkoopen van auto's ongeveer 60 pCt. — 2 milliard Dollar tegenover een totaal van 3.3 milliard. Dit hooge percentage valt te verklaren uit het feit, dat de voornaamste Instalment Finance Companies zeer nauw verbonden zijn met de auto-industrie, onder wier contrôle verschillende ervan staan. Specialisatie in de financiering en stimuleering van den afbetalingshandel in auto's waren daarvan het gevolg.

Zoo wordt in de cijfers van de bedrijfsresultaten der I.F.C. zeer sterk de gang van zaken in de automobiellindustrieën weerspiegeld, waaraan nog moet worden toegevoegd, dat de vraag naar duurzame gebruiksgoederen, dus ook naar auto's, snel toeneemt naar gelang de economische toestand gunstiger of ongunstiger wordt. Dit laatste komt ook tot uiting in de gemiddelde bedragen, waarover wordt afbetaald, de zgn. „average note”.

In 1928, een gunstig jaar voor den verkoop van auto's, bedroeg het aantal nieuwe en tweedehandsche wagens, die op afbetaling verkocht werden, 2.466.000. Het deel van de koopsom, dat in termijnen voldaan werd, bedroeg toen gemiddeld 485 Dollar. In volgende jaren liep de verkoop achteruit en in 1933 namen de I.F.C. nog slechts 1.828.000 „notes” in disconto. Het gemiddelde bedrag, waarover afbetaald werd, bedroeg in dat jaar 343 Dollar. Daarna ging het weer beter en in 1937 werden er 4.200.000 auto's op afbetaling verkocht en steeg de „average note” tot 410 Dollar.

Sedert 1934 viel echter ook een ander verschijnsel te constateeren; de tijdsduur, waarover de afbetalingen plaats vonden, werd voor een toenemend aantal contracten langer dan 12 maanden. In 1934 werd slechts bij 38 pCt. van alle verkoopen op afbetaling van nieuwe auto's bedongen, dat de termijnbetaling zich zou uitstrekken over een periode langer dan 12 maanden. In 1937 was dat cijfer echter 78 pCt. geworden. Pogingen om door krachtige bepalingen in de contracten dit percentage te verkleinen, hadden in zooverre succes, dat in 1938 een vermindering van het aantal der contracten, dat voor langer dan 12 maanden gesloten was, intrad tot 72 pCt.

Het wel en wee der Instalment Finance Companies hangt in hooge mate af van de vraag naar auto's. Op dezen belangrijken factor kunnen zij vrijwel geen invloed uitoefenen. Op het percentage verkoopen, dat op afbetaling geschiedt, kunnen zij ongetwijfeld meer invloed hebben, doch zij zijn er nog niet in geslaagd dit belangrijk boven de 60 pCt. op te voeren.

Naast de financiering van de verkoopen van auto's is een tweede bron van inkomsten voor de I.F.C., de financiering van de aankooopen der automobielhandlaren. Deze is eveneens sterk afhankelijk van de algemeene vraag naar auto's.

Naast de reeds genoemde mogelijkheid, om door stimuleering van den verkoop op afbetaling, de ontvangsten der I.F.C. te doen stijgen, is er nog een tweede factor, welke van invloed is op de grootte der inkomsten en die tot op zekere hoogte ook door haar beheerscht wordt, te weten de voorwaarden, die de financieringsmaatschappij in de afbetalingscontracten stelt. De recente verscherping van de voorwaarden heeft inderdaad een invloed ten goede op de verhooging der inkomsten, doch men mag nooit verge-

ten, dat diezelfde verscherping het aantal contracten in omgekeerde richting beïnvloedt.

Aan den anderen kant staat het stijgen van de rente op de geldmarkt, waar de I.F.C., tot het viereen vijfvoudige van haar eigen kapitaal, de voor haar bedrijf benodigde middelen opnemen. Dit heeft tot gevolg, dat zij zelf gedwongen zijn een hoogere rente in rekening te brengen, waardoor de ontvangsten weer dreigen te dalen.

Eenige gunstige perspectieven voor de I.F.C. schuilen nog in haar werkzaamheid als agent van verzekeringsmaatschappijen, vooral nu in den afgelopen tijd de vraag naar nieuwe auto's meer is toegenomen en deze diensten betrekkelijk goed beloond worden.

De algemeene vooruitzichten voor de I.F.C. zijn echter zoodanig, dat voor de naaste toekomst waarschijnlijk nog op een lichte daling der ontvangsten moet worden gerekend.

De Personal Loan Companies.

De resultaten van de Personal Loan Companies vertoonen een veel stabiel beeld, dan bij de Installment Finance Companies het geval is. De P.L.C. verdienen aan een verstrekt crediet in den regel meer dan de I.F.C. Dit vindt zijn oorzaak in het grootere risico, dat de P.L.C. loopen door de omstandigheid, dat het „onderpand” in den regel niet samenvalt met het met behulp van het verstrekte crediet gekochte goed, waardoor de waarde bij eventueelen wederverkoop kan tegenvallen.

De prijs, die voor het verstrekte consumptieve crediet gevraagd mag worden, is in de meeste staten gebonden aan maximumgrenzen, die van 2½—5½ pCt. per maand varieren, doch de onderlinge concurrentie maakt, dat een dergelijke prijs veelal niet bedongen kan worden.

Voor de Personal Loan Companies bestaan nog tal van kansen om het terrein der consumptieve afbetalingscredieten belangrijk uit te breiden, doch zij hebben een steeds sterker wordende concurrentie van banken en andere instellingen, welke zich ook met dezen tak van credietgeving gaan bezighouden, te duchten, waardoor te groote winstverwachtingen weer getemperd worden.

Toenemende Nederlandsche activiteit op Nieuw-Guinea.

In de „Far Eastern Survey” van 8 Nov. 1939 komt een beschouwing over bovenstaand onderwerp voor. Wij ontleenen daaraan het volgende.

De eerste permanente nederzetting van Hollanders op Nieuw-Guinea werd pas in 1898 gesticht. Eerst in 1907 werd met de exploratie en de openlegging van dit eiland aangevangen. Een Duitsche Maatschappij begon, nog vóór het uitbreken van den oorlog 1914—1918, met de ontginning van de aanwezige rijkdommen. In de nabijheid van de Geelvinck-Baai verkreeg zij een hout-concessie. Economisch mislukte zij echter, tengevolge van de hoge kosten.

In 1932 werd haar concessie door de Japansche

„South Sea Development Co.” overgenomen. Deze ging voort met de boschexploitatie en de verzameling van damar; verder ving zij aan met de aanplanting van katoen, waarvoor reeds spoedig 1000 Japansche koelies gebruikt werden. Het ongunstige klimaat deed deze proefneming met den katoenverbouw echter mislukken.

De Japansche activiteit op Nieuw-Guinea deed de Nederlanders ontwaken en stimuleerde heel sterk de belangstelling in het zoo lang verwaarloosde gebied.

In de laatste vijf jaren is het aantal regeeringsambtenaren — in den ruimsten zin des woords — op Nieuw-Guinea verviervoudigd. Exploratie-patrouilles worden meermalen uitgezonden. De regering heeft bodem-, agrarische en boschdeskundigen benoemd, die op deze gebieden onderzoekingen uitvoeren en aan particuliere ondernemers adviezen geven. Op regeeringsplantages zijn experimenten uitgevoerd in de cultuur van rubber, kapok, koffie en katoen. Het experiment met rubber heeft tot zeer bevredigende resultaten geleid: op een der grootste regeeringsrubberplantages te Ranski werken ongeveer 1200 Papoea's en 250 Javanen.

Ook van particuliere zijde heeft men intusschen niet stilgezeten. De Nederlandsche Nieuw-Guinea Petroleum Maatschappij, een Engelsch-Hollandsch-Amerikaansch concern heeft een concessie van ongeveer 10 millioen hectaren bij de Humboldt-Baai. Dit gebied is reeds bijna geheel uit de lucht gefotografeerd, einde 1938 was aan de exploratie ervan ongeveer 10 millioen Gulden besteed. In dat jaar werkten er 150 Europeanen, 4100 Aziaten en ongeveer 1000 Papoea's.

Ook de Nieuw-Guinea Mijnbouw Maatschappij heeft in het Zuiden, op haar concessie aan de Lorenz-Rivier, reeds veel gedaan aan exploratie en ontginning. De exploitatie der aanwezige rijkdommen door deze Maatschappij wordt echter ernstig belemmerd door een gebrek aan arbeiders, daar de Papoea's fysiek niet geschikt zijn voor dit soort werk.

Op het gebied van den landbouw is de N.V. Nederlandsche Maatschappij voor Nieuw-Guinea de belangrijkste particuliere onderneming¹⁾. Zij heeft optie gekregen op de bovenvermelde Ranski-rubberplantage van de regering.

In Mei 1939 heeft de wetenschappelijke Archbold-expeditie naar het Centraal-gebergte haar werk voltooid. Zij werd vanuit Amerika gefinancierd en werkte nauw samen met de Nederlandsch-Indische Overheid. De resultaten van haar werk vormen een belangrijke bijdrage in de openlegging van het tot dusver onbekende binnenland.

Tenslotte zij vermeld, dat de kolonisatie van Europeanen en Indo-Europeanen op Nieuw-Guinea mislukt is. De uitgezonden waren veelal niet geschikt voor kolonist en konden niet tegen het klimaat. Wellicht zal het tekort aan arbeiders in de toekomst vanuit Java worden aangevuld.

¹⁾ Zie: M. F. J. Cool: „Nederland Ontwaakt”, E.-S.B. 8 Juni 1938, blz. 429.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6-13 Jan. 1940	Sedert 1 Jan. 1940	Overeenk. tijdvak 1939	6-13 Jan. 1940	Sedert 1 Jan. 1940	Overeenk. tijdvak 1939	1940	1939
Tarwe	4.500	9.450	16.137	—	10.985	1.200	20.435	17.337
Rogge	—	—	3.765	—	—	—	—	3.765
Boekweit	—	—	450	—	—	—	—	450
Maïs	35.100	39.900	20.594	—	7.164	8.844	47.064	29.438
Gerst	4.300	13.300	5.428	—	—	—	13.300	5.428
Haver	—	—	1.305	—	—	860	—	2.165
Lijnzaad	—	—	3.990	—	3.000	12.441	3.000	16.431
Lijnkoek	—	8.269	4.232	—	—	—	8.269	4.232
Tarwemeel	—	—	1.977	—	—	172	—	2.149
Andere meelsoorten	—	—	405	—	—	45	—	450

ONTVANGEN BOEKEN.

Grondbeginselen der economie, voornamelijk ten dienste van hogere burgerscholen, lycea en handelscholen door Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk, bewerkt door Dr. J. H. Bast. (Groningen—Batavia 1939; J. B. Wolters' Uitg. Mij. N.V. Prijs ingen. f 3.10; geb. f 3.50).

Science and social change, verzameld door Jesse E. Thornton. (Washington 1939; The Brookings Institution. Prijs \$ 3.-).

Bedrijfseconomische opstellen. Aangeboden aan Prof. Th. Limpert Jr. door den Amsterdamschen kring van economen ter gelegenheid van zijn 60en verjaardag, 21 December 1939. (Groningen—Batavia 1939; P. Noordhoff N.V. Prijs ingen. f 4.90; geb. f 5.90).

MAANDCIJFERS.

Gecombineerde Maandstaat van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Grootbanken.

(In miljoenen guldens)	Nederl. Banken		Ned.-Ind. Banken		Totaal	
	31 Oct.	30 Nov.	31 Oct.	30 Nov.	31 Oct.	30 Nov.
Activa:						
Kas, kassiers en dag-geldleeningen	122	84	91	80	213	164
Nederl. en Ned.-Indisch schatkistpapier	170	218	72	77	242	295
	292	302	163	157	455	459
Ander overheidspapier Wissels	24	21	10	10	34	31
Bankiers in binnen- en buitenland	31	28	56	55	87	83
Prolongaties en voorschotten op effecten ..	74	73	47	50	121	123
	100	100	79	75	179	175
	229	222	192	190	421	412
Debiteuren	265	272	166	165	431	437
Effecten en Syndicaten	48	43	36	35	84	78
Deeln. (incl. voorschott.)	12	12	30	31	42	43
	325	327	232	231	557	558
Gebouwen	16	16	14	14	30	30
Diverse rekeningen (incl. overl. posten) ..	—	—	—	1	—	1
Belegde bestemmingsreserve	2	2	—	—	2	2
Effecten leendepot	16	16	—	—	16	16
	880	885	601	593	1481	1478
Passiva:						
Crediteuren	540	544	362	355	902	899
Wissels — eigen accept. „ — derden	11	11	10	12	21	23
	3	3	1	—	4	3
	14	14	11	12	25	26
Deposito's op termijn ..	41	42	96	94	137	136
Diverse rekeningen ..	14	15	17	17	31	32
Bestemmingsreserve ..	2	2	—	—	2	2
Effecten leendepot	17	16	—	—	17	16
	628	633	486	478	1114	1111
Werkzaam kapitaal ..	252	252	115	115	367	367
Aandeelenkapitaal	170	170	87	87	257	257
Reserve	82	82	28	28	110	110
	252	252	115	115	367	367

EMISSIES IN DECEMBER 1939.

Staatsleeningen f 240.000.000 zijnde:

Nederland

Obligatiën:

Staatsleening 1940

f 240.000.000 4% 40-j.

obl. 1) à 100% f 240.000.000

Scheepvaartmaatschappijen „ 416.000

zijnde:

Nederland

Aandeelen:

N.V. Stoomboot Maatschap-

pij „Hillegersberg“

f 260.000 aand. 2) à 160% f 416.000

Totaal f 240.416.000

1) Van de totale leening, groot f 300.000.000, is reeds geplaatst, ingevolge de Beleggingswet, f 60.000.000. Bij de openbare inschrijving werd slechts f 160.000.000 geplaatst.

2) Voorkeursrecht voor aandeelhouders in de verhouding 1 : 1.

Emissies in 1939.

(In Gulden)

	Nieuw kapitaal:		Conversie:	
	Obligatiën	Aandeelen		Totaal
Jan.	101.981.175,—	3.100.000,—	105.081.175,—	70.650.000,—
Febr.	153.800,—	8.750.000,—	8.903.800,—	1.174.200,—
Maart ...	8.220.350,—	—	8.220.350,—	1.131.400,—
April	—	—	—	—
Mei	1.075.000,—	1.732.605,—	2.807.605,—	—
Juni	24.725.000,—	—	24.725.000,—	—
Juli	5.850.000,—	2.062.500,—	7.912.500,—	—
Aug.	—	—	—	—
Sept.	—	—	—	—
Oct.	—	4.000.000,—	4.000.000,—	—
Nov.	—	—	—	—
Dec.	240.000.000,—	416.000,—	240.416.000,—	—
	382.005.325,—	20.061.105,—	402.066.430,—	72.955.600,—

STATISTIEKEN.

Groothandelsprijzen van belangrijke voedings- en genotmiddelen en grondstoffen.

(Indexcijfers gebaseerd op 1927 t/m 1929 = 100).

Laatste noteeringen (9—16 Jan. 1940).

Artikel	Vreemde munt	Prijs in Gulden	Indexcijfer
Voedings- en genotmiddelen			
Gerst	—	—*)	—
Mais, termijn	—	—*)	—
Mais, La Plata	—	—*)	—
Rogge	—	—*)	—
Tarwe, termijn	—	—*)	—
Tarwe, Roemeensche ..	—	—*)	—
Rijst	sh. 7/3	2,70	41,3
Boter	f 0,80 ¹⁾	0,82	39,8
Kaas	—	23,75	52,1
Eleren	—	4,25	53,0
Geel. runderen	—	74,30	78,5
Geel. varkens	—	76,—	89,1
Bevr. Arg. rundvleesch ..	sh. 5/-	1,85	62,5
Bacon	sh. 125/-	46,34	69,6
Cacao	—	14,—	40,6
Koffie, Robusta	—	0,17	34,6
Koffie, Sup. Santos	—	0,18	30,4
Suiker	—	—*)	—
Thee	—	0,6175	81,5
Grondst. van agr. aard			
Jute	£ 47.-(- 2)	348,98	81,6
Katoen, Mid. Upland	§cts 11,31	0,212	45,0
Katoen, Sup. Fine Oomra ..	penc 8,44	0,261	72,6
Austr. Wol, Crossbr. Col. Carded	—*)	—	—
Austr. Wol, Merino	—*)	—	—
Jap. Zijde	§ 4,26 ²⁾	8,01	62,5
Rubber	penc 11,75	0,36	54,3
Grenenhout	£ 25,2/6	186,30	81,0
Vurenhout	—	—*)	—
Koehuiden	—	20,— ³⁾	49,9
Copra	—	12,—	39,2
Grondnoten	£ 15,5/-	113,61	45,4
Lijnzaad	—	—*)	—
Goud	sh. 168/-	62,60	121,7
Grondst. v. niet-agr. aard			
Koper	—*)	—	—
Lood	—*)	—	—
Tin	£ 242,17/6	1809,40	62,3
IJzer, Cleveland	sh. 108/- ⁴⁾	39,85	94,6
Gietertij-ijzer	sh. 149/- ⁴⁾	55,—	139,2
Zink	—*)	—	—
Zilver	penc 21 ³⁾ / ₄	0,68	52,3
Steenkolen	—	14,50	132,8
Petroleum	§ 1,02	1,92	62,2
Benzine	§cts 5,75	0,1079	37,3
Kalksalpeter	—	6,05	54,1
Zwavelz. ammoniak	—	5,65	50,6
Cement	—	13,35	73,4
Steenen, binnenmuur	—	9,50	72,6
Steenen, buitenmuur	—	12,—	64,3

1) Heffing Crisis Zuivel-Centrale.

2) Noteering van 28 December.

3) Noteering van September.

4) Noteering van 8 Januari.

*) In verband met den internationalen toestand geen noteering ten gevolge waarvan het berekenen van indexcijfers achterwege moet blijven.

(Wegens plaatsgebrek vervangen bovenstaande statistieken deze week het gebruikelijk overzicht der groothandelsprijzen.)

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 3 28 Aug. '39	Lissabon 4 11 Aug. '37
Bk. (Bel. Binn. Eff. 3 28 Aug. '39	Londen 2 26 Oct. '39
(Vrsch. in R.C. 3 28 Aug. '39	Madrid 5 15 Juli '35
Athene 6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B. 1 26 Aug. '37
Batavia 3 14 Jan. '37	Oslo 4 21 Sept. '39
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 2 3 Jan. '39
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '36
Boekarest 3 5 Mei '38	Pretoria 3 15 Mei '33
Brussel 2 1/2 6 Juli '39	Rome 4 18 Mei '36
Boedapest 4 28 Aug. '35	Stockholm .. 3 14 Dec. '39
Calcutta 3 28 Nov. '35	Tokio.... 3.46 11 Mrt. '38
Dantzig 4 2 Jan. '37	Warschau.... 4 18 Dec. '37
Helsingfors..... 4 3 Dec. '34	Zwits. Nat. Bk. 1 25 Nov. '36
Kopenhagen 5 9 Oct. '39	

1) 1 1/2 % bankwissels i. z. verk. Belgische prod. in het buitenland.

OPEN MARKET.

	1939/1940				1939	1938	1939
	13 Jan.	8/13 Jan.	2/6 Jan.	27/30 Dec.			
Amsterdam Partic. disc.	2	17/8-21/8	2-1/4	23/4	1/4	1/4	1/2
Prolong.	2 3/4	23/4	2 3/4	2 1/8-3/8	1/2	1/2	3/4
Londen Daggeld...	3/4-1 1/4	3/4-1 1/4	3/4-1 1/4	3/4-2 1/2	1/2-1	1/2-1	1/2-3/4
Partic. disc.	1 1/8-3/16	1 1/8-3/16	1 1/8-3/16	17/32-1/4	9/16-5/8	17/32-9/16	13/16-37/16
Berlijn Daggeld...	- 3	17/8-21/4	2-7/8	2 1/8-1 1/2	2 1/2-3	2 3/4-3 1/8	2 1/4-5/8
Maandgeld	2 1/8-3/8	2 1/8-3/8	2 1/4-1 1/2	2 1/4-1 1/2	2 3/4-3	2 3/4-3	2 3/8-5/8
Part. disc.	2 1/2	2 1/2	2 1/2-3/8	2 5/8	2 7/8	2 7/8	2 3/4
Warenw...	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4-1 1/2	4	4-1 1/2
New York Daggeld 1)	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2

1) Koers van 12 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.
2) 6 Jan. 3) 12 Jan. 4) 2/6 Jan. 5) 6/12 Jan. 6) 30 Dec./5 Jan. 7) 27/29 Dec.

WISSELKOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
9 Jan. 1940	1.87 1/16	7.41 1/2	75.25	4.20 1/2	31.52	100 3/4
10 " 1940	1.87 1/2	7.41 1/2	75.20	4.20 1/2	31.52	100 3/4
11 " 1940	1.87 3/4	7.40 3/4	75.20	4.20	31.52	100 3/4
12 " 1940	1.87 3/4	7.40 3/4	75.20	4.20	31.54	100 1/8
13 " 1940	1.87	7.41	75	4.20	31.50	100 3/8
15 " 1940	1.87 3/4	7.45	75.30	4.22 1/2	31.57	100 1/8
Laagste d.w. 1)	1.86 1/2	7.39 1/2	74.90	4.18 1/2	31.40	100
Hoogste d.w. 1)	1.88	7.46	75.50	4.23	31.62 1/2	101
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
9 Jan. 1940	42.11	—	—	—	—
10 " 1940	42.07	—	—	—	—
11 " 1940	42.04	—	—	—	—
12 " 1940	42.02 1/2	—	—	—	—
13 " 1940	41.94	—	—	—	—
15 " 1940	42.10	—	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.87 1/2	—	—	9.52 1/2	—
Hoogste d.w. 1)	42.20	—	—	9.60	—
Muntpariteit	48.003	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
9 Jan. 1940	44.75	36.25	42.65	—	42 3/4	165 1/4
10 " 1940	44.72 1/2	36.25	42.65	—	42 3/8	165 1/4
11 " 1940	44.67 1/2	36.22 1/2	42.60	—	42 1/2	165 1/4
12 " 1940	44.67 1/2	36.22 1/2	42.60	—	42 1/2	165 1/4
13 " 1940	44.57 1/2	36.15	42.52 1/2	—	42 1/2	165
15 " 1940	44.72 1/2	36.27 1/2	42.70	—	43	166
Laagste d.w. 1)	44.40	36.02 1/2	42.42 1/2	3.25	41 3/4	164
Hoogste d.w. 1)	44.80	36.32 1/2	42.77 1/2	3.40	43 1/4	167
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
9 Jan. 1940	3,96 1/2	2,24 3/8	40,20	53,30
10 " 1940	3,95 3/8	2,24 3/8	40,20	53,34
11 " 1940	3,95 3/8	2,24 3/8	40,20	53,38
12 " 1940	3,96 3/8	2,24 3/8	40,20	53,50
13 " 1940	3,97 3/8	2,25 1/4	40,20	53,54
15 " 1940	3,97 3/8	2,25 1/4	40,20	53,28
16 Jan. 1939	4.67 1/16	2,64	40,15	54,25 1/2
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/4	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	23 Dec. 1939	30 Dec. 1939	1/6 Jan. 1940 Laagste	6 Jan. 1940 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 3/8	97 3/8
Athene	Dr. p. £	535	535	535	535
Bangkok...	Sh. p. tical	22.15	22.15	22.15	22.18
Budapest ...	Pen. p. £	22 1/2	22	22	22
Buenos Aires 1	p. peso p. £	17.75	17.75	17.50	18.—
Calcutta	Sh. p. rup.	—	—	—	—
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3	1,2 31/32	1,2 1/16	1,3 1/8
Istanbul	Piast. p. £	510	510	510	510
Kobe	Sh. p. yen	1,2 5/16	1,2 5/16	1,2 1/8	1,2 5/16
Lissabon	Escu. p. £	108	108	107 1/2	108 1/2
Montevideo ..	d. per £	21 3/4	22	21	22 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.45	4.45	4.43	4.47
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	3 3/32	3 5/32	3 1/32	3 11/64
Shanghai ..	d. p. \$	4 1/16	4 1/16	4 3/8	4 3/8
Singapore ..	Sh. p. \$	2,4 3/16	2,4 3/16	2,4 1/16	2,4 3/16
Valparaiso 2)	\$ per £	110	110	110	110
Warschau ..	Zl. p. £	—	—	—	—

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 15 Nov. 1938 17.13. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export“ notering.

ZILVERPRIJS

Londen 1)	N.York 2)	A'dam 3)	Londen 4)
9 Jan. 1940..	21 1/8	34 3/4	168/-
10 " 1940..	22	34 3/4	168/-
11 " 1940..	22 1/4	34 3/4	168/-
12 " 1940..	22 3/4	34 3/4	168/-
13 " 1940..	22 3/8	—	168/-
15 " 1940..	21 3/4	34 3/4	168/-
16 Jan. 1939..	20 3/8	42 3/4	148 8/16
23 Aug. 1939..	20 5/16	37 1/2	23 Aug. 1939.. 2110

1) In pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) In gulden per Kg. 1000/1000. 4) In sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	30 Dec. 1939	6 Jan. 1940
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Nederlandsche Bank	—	f 15.072.032,38
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo November 1939 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel. and. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel. alsmede o.p. op die belastingen en op de vermogensbelasting	f 1.159.351,70	" 19.245,32
Voorschotten aan Ned.-Indië	" 72.637.227,36	" 79.148.854,19
Idem aan Suriname	" 11.682.956,33	" 11.737.248,88
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. 'Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 87.556.379,44	" 88.512.092,38
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioen f. 1) ..	" 56.023.644,27	" 68.198.190,88
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	" 24.639.876,73	" 27.160.208,98

Vereischtingen	30 Dec. 1939	6 Jan. 1940
Voorschot door de Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt..	f 6.631.239,41	—
Voorschot door de Ned. Bank in rekening-courant verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	" 99.214.000.—	f 79.189.000.—
Schatkistpromessen in omloop	" 402.800.000.— 2)	" 379.800.000.— 3)
Daggeldleeningen	" 10.000.000.—	" 10.000.000.—
Zilverbons in omloop	" 1.066.204,50	" 1.066.179,50
Schuld op ultimo November 1939 a/d. gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel. and. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede o.p. op die bel. en op de vermogensbelasting..	" 10.190.414,68	" 10.190.414,68
Schuld aan Curaçao 1)	" 1.666.689,09	" 1.627.185,49
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioen f. 1) (d. a. h. Staatsbedr. der P. T. en T. 1) (d. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 39.637.169,20	" 22.657.645,61
Idem aan diverse instellingen 1)	" 184.566.425,63	" 187.792.945,42
Idem aan diverse instellingen 1)	" 20.000.000.—	" 20.000.000.—
Idem aan diverse instellingen 1)	" 302.780.838,48	" 125.695.915,74

1) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist. 2) Rechtstreeks bij de Nederlandsche Bank geplaatst f 76.000.000.— 3) Idem f 5.000.000.—

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	6 Jan. 1940	13 Jan. 1940
Saldo Javasche Bank	—	f 1.064.000
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 209.000	" 186.000
Saldo Indisch Muntfonds	" 3.823.000	" 3.823.000
Vereischtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e.a. Rijksinstell.	" 79.149.000	" 82.984.000
Voorschot van de Javasche Bank	" 637.000	—
Schatkistpromessen in omloop	" 36.000.000	" 36.000.000
Schuld a. d. Indische Pensioenfondsen	" 9.353.000	" 9.353.000
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds	" 196.000	" 196.000
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen	" 1.030.000	" 1.030.000

1) Betaalmiddelen in de Landskassen f 34.424.000.—

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.						
Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse reke-ningen 1)	Diverse reke-ningen 2)
1 November 1939	9.821	8.358	168	110	2.005	141
1 October 1939	9.828	7.952	327	113	1.817	127
1 Septemb. 1939	9.826	7.777	280	116	1.739	127
1 Augustus 1939	9.829	7.815	176	118	1.789	141
1 November 1938	8.786	8.222	325	108	1.451	133

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 15 Januari 1940.

		Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f Bijbnk. „ Ag. sch. „	6.932.859,88 275.916,90 2.234.598,10	f	9.443.374,88
Papier o. h. Buitenl.	f	1.575.000,—		
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.	„	—		1.575.000,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f Bijbnk. „ Ag. sch. „	208.094.048,99 ¹⁾ 5.381.443,45 40.981.412,87	f	254.456.905,31
Op Effecten enz.	f	250.079.544,47 ¹⁾		
Op Goederen en Ceel.	„	4.377.360,84		254.456.905,31 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	„	—		1.456.194,27
Munt, Goud.	f	105.307.605,—		
Muntmat., Goud.	„	908.241.359,69		
	f	1.013.548.964,69		
Munt, Zilver, enz.	„	11.449.767,53		
Muntmat., Zilver.	„	—		1.024.998.732,22
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„	43.797.934,90		
Gebouwen en Meub. der Bank	„	4.580.000,—		
Diverse rekeningen	„	29.717.339,52		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	„	7.629.955,16		
	f	1.377.655.436,26		
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds	„	4.277.243,54		
Bijzondere reserve	„	7.756.940,37		
Pensioenfonds	„	11.934.692,53		
Bankbiljetten in omloop	„	1.099.866.405,—		
Bankassignatiën in omloop	„	57.824,32		
Rek.-Cour. { Het Rijk f saldo's: { Anderen „	„	— 226.934.805,—		226.934.805,—
Diverse rekeningen	„	6.827.525,50		
	f	1.377.655.436,26		
Beschikbaar metaalsaldo	f	494.275.646,88		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„	1.235.689.115,—		
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„	—		

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 60.612.475,—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
15 Jan. '40	105308	908.241	1.099.866	226.992	494.276	77
8 „ '40	105308	908.240	1.116.916	195.130	499.426	78
21 Aug. '39	105958	1.023.467	1.011.582	401.626	590.049	79,9

Data	Totaal bedrag disconto's		Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke-ningen ¹⁾
	Goud	Zilver				
15 Jan. 1940	9.443	—	—	254.457	1.575	29.717
8 „ 1940	9.225	—	—	243.243	1.575	28.373
21 Aug. 1939	21.297	—	—	214.812	1.575	11.581

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
6 „ '40 ²⁾	149.470	—	201.790	85.900	34.394
9 Dec. '39 ³⁾	128.676	17.677	200.077	89.646	30.464
2 „ '39 ³⁾	128.676	17.594	194.880	89.879	32.367
19 Aug. '39	128.676	19.235	198.914	72.384	39.392

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
6 „ '40 ²⁾	15.270	86.140	—	50.740	52
9 Dec. '39 ³⁾	15.903	15.458	56.837	55.050	51
2 „ '39 ³⁾	15.732	15.035	56.498	53.612	51
19 Aug. 1939	9.300	13.890	48.920	51.942	55

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen. ³⁾ De cijfers van de weekbalansen op 4 en 11 Nov. hebben wij nog niet ontvangen.

BANK VAN ENGLAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
10 Jan. 1940	1.146	536.132	44.087	6.305	25.352
3 „ 1940	1.128	547.427	32.793	4.557	25.058
23 Aug. 1939	247.263	508.064	38.353	5.711	24.334

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits			Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts	Reserve	
10 Jan. '40	127.356	27.853	115.719	42.500	45.013	24,1
3 „ '40	153.136	17.193	128.637	52.694	33.701	16,9
23 Aug. '39	99.666	22.371	92.132	36.229	39.199	26,0

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloo voorschot a. d. Staat
28 Dec. '39	97.267	902	43	13.381	69	3.656	30.473
17 Aug. '39	97.266	663	14	9.617	705	3.825	30.577

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
4 Jan. '40	5.455	4.203	152.969	145	1.766	12.949
28 Dec. '39	5.455	4.409	151.322	82	1.833	14.751
17 Aug. '39	5.466	3.051	123.135	3.043	2.104	20.538

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud en deviezen	Rentebank-scheine	Andere wis-sels, chèques en schat-kistpapier	Belee-ningen
30 Dec. 1939..	77,5	115,4	11.392,2	30,0
23 Aug. 1939..	77,0	27,2	8.140,0	22,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
30 Dec. 1939	803,7	2.032,9	11.797,9	2.018,2	—
23 Aug. 1939	982,6	1.380,5	8.709,8	1.195,4	454,8

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1939/40	Goud Munt en metaal	Munt en diversen	Buitenland-sche deviezen en goudwaarden	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
									Schatkist	Partic.
4/1..	3.596	37	630	1.069	179	142	295	5.658	2	196
28/12.	3.594	41	631	981	228	142	294	5.599	30	190

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	„Other cash“ ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
13 Dec. '39	15.035,0	15.024,6	302,7	8,1	—
6 „ '39	15.008,2	14.998,3	290,7	8,1	—

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
6 „ '39	2.512,2	4.899,5	12.747,6	135,3	86,7	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding tot voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
29 Nov. '39	1	8.656	14.503	9.792	33.364	5.232

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.